

Dienst Landelijk Gebied
*Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie*

Peelvenen-Mariapeel

Inrichtingsplan

december 2012

Peelvenen-Mariapeel

Inrichtingsplan

Dit rapport is een uitgave van:

Dienst Landelijk Gebied
Postbus 1237 | 6040 KE Roermond
www.dienstlandelijkgebied.nl

Projectleider/auteur:

Bouke Sibbing
mobiel: 06 293 004 27
e-mail: t.f.g.heijligers@minlnv.nl

Projectgroep Peelvenen–Mariapeel:

<i>Provincie Limburg:</i>	Mevr. M.I. Burger
<i>Waterschap Peel en Maasvallei</i>	Dhr. M.C.M. Schraven
<i>Staatsbosbeheer</i>	Dhr. A.J. van der Zee Dhr. M.Maris
<i>Gemeente Horst aan de Maas</i>	Dhr. J. Claessens
<i>Agrarische Belangengroep Mariapeel</i>	Dhr. J.G.M. Classens Dhr. H.W.M. Dinghs
<i>Stichting Werkgroep Behoud de Peel</i>	Dhr. C.T. Bartels
<i>Dienst Landelijk Gebied</i>	Dhr. F.M.W.L. Willems (vz) Dhr. B.M. Sibbing
Fotografie:	Dhr. J. Boeren Dienst Landelijk Gebied
Opmaak:	Levi Hallmann
Kaartmateriaal:	Dienst Landelijk Gebied
Drukwerk:	Ars Grafisch Roermond

december 2012 | Publicatie-nr. ac-000038 44

Inhoud

Voorwoord	7
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding: van Landinrichtingsplan tot een niet wettelijk (Wilg) integrale gebiedsuitwerking	9
1.2 Integrale gebiedsuitwerking Peelvenen–Mariapeel	9
1.3 Plangebied	10
1.4 Natura 2000	10
1.5 Nieuw Limburgs Peil	12
1.6 Herijking EHS	12
1.7 Goedkeuring inrichtingsplan	13
Leeswijzer	14
2 Beschrijving plangebied	15
2.1 Geohydrologie	15
2.2 Oppervlaktewatersysteem	18
2.3 Natuur	19
2.4 Landbouw	21
2.5 Landschap en cultuurhistorie	22
2.6 Recreatie en toerisme	22
3 Beschrijving deelgebieden	23
3.1 Grauwveen	23
3.2 Driehonderd Bunders	23
3.3 Horster Driehoek	24
3.4 Mariaveen (inclusief Van Well Peelke)	24
4 Visie en streefbeeld	25
4.1 Visie aanpak realisatie natuurdoelen	27
4.2 Streefbeeld	27
5 Inrichtingsmaatregelen per deelgebied	29
5.1 Grauwveen	29
5.2 Driehonderd Bunders	32
5.3 Horster Driehoek	33
5.4 Mariaveen	35
6 Effecten	37
6.1 Effecten	37
6.2 Monitoring	37
7 Verwerving en bestemming van gronden	38
7.1 Verwerving nieuwe natuur	38
7.2 Verwerving grond voor aanpassing watergangen	38
7.3 Procedure	40
7.4 Beheer Ingerichte gronden	40

8	Uitvoering inrichtingsplan	41
8.1	Rollen en verantwoordelijkheden	41
8.2	Uitvoering grondverwerving	41
8.3	Uitvoering inrichtingsmaatregelen	41
8.4	Planning	42
8.5	Financiering	42
8.6	Eigendom, beheer en onderhoud	44
9	Communicatie	45
10	Aanvullende informatie betreffende uitvoering	46
10.1	Relatie met bestemmingsplannen buitengebied	46
10.2	Vergunningen	46

Bijlagen

Bijlage 1:
Begroting integrale gebiedsuitwerking Peelvenen–Mariapeel

Bijlage 2:
Analyse van de agrarische bedrijvigheid in de Mariapeel

Kaarten

Kaart 1: EHS-gronden t.b.v. realisatie EHS en GGOR (Natura 2000)

Kaart 2: Benodigde grond voor het aanpassen van watergangen t.b.v. realisatie EHS en GGOR (Natura 2000)

Kaart 3: Natura 2000 begrenzing en kerngebieden, ondersteunende gebieden en bufferzones (werkkaart van Staatsbosbeheer)

Kaart 4: Oppervlaktewatersysteem

Kaart 5: Inrichtingsmaatregelen per deelgebied (a t/m d)

Kaart 6: Streefpeilen oppervlaktewater

Voorwoord

Gestart vanuit Landinrichting Peelvenen met voornamelijk natuur- en landbouw-doelstellingen is nu het inrichtingsplan voor de integrale gebiedsuitwerking Peelvenen-Mariapeel af!

Deze uitwerking voor het Limburgse grondgebied biedt een integraal plan voor de te nemen maatregelen in de natuur, de omliggende landbouwgebieden (inclusief verkaveling) en het grond- en oppervlaktewatersysteem, gericht op Nieuw Limburgs Peil. Alle maatregelen zijn op elkaar afgestemd en door een goede samenwerking tussen de betrokken partijen tot stand gekomen.

Na uitvoering van de maatregelen zullen de doelen die gesteld zijn aan dit Natura 2000-gebied en die gesteld zijn vanuit de Kaderrichtlijn Water en Nieuw Limburgs Peil gehaald worden.

De landbouw zal bovendien een betere uitgangspositie krijgen door een betere verkaveling en grotere zekerheid van voldoende (en niet teveel) water. Ook het nu nog aanwezige regiem van vergunningen voor grondwateronttrekkingen en drainage zal dan worden onderhouden door het Nieuw Limburgs Peil.

Voor deze samenwerking wil ik de betrokken partijen Agrarische Belangengroep Mariapeel, Waterschap Peel en Maasvallei, gemeente Horst aan de Maas, Staatsbosbeheer, Werkgroep Behoud de Peel en Dienst Landelijk Gebied dan ook hartelijk bedanken. Door deze samenwerking in de Projectgroep Peelvenen-Mariapeel heeft het plan werkelijk een goed draagvlak in de streek!

Zelfs de keuze om voor de laatste percelen – na jarenlange investeringen in een vrijwillige verwerving – het traject van onteigening in te zetten, wordt door de bestuurders van de betrokken partijen ruim gedragen. De Stuurgroep Peelregio heeft zich in maart 2012 achter dit besluit gesteld. Hoewel dit voor mij ook een laatste instrument is om in te zetten, onderstreept het wel de wil en de noodzaak de doelen te realiseren. Behalve dat er optimaal gekeken is naar het inzetten van technische oplossingen om onteigening niet in te hoeven zetten, hoop ik dat het signaal alsnog tot vrijwillige aankoop/ruil zal leiden. Per slot zijn daar alle partijen het beste mee geholpen.

De gekozen aanpak maakt dat er een grote druk op de realisatie is gezet. Bijkomend effect is dat het project dan ook snel AF komt! Ik wens iedereen een vlotte uitvoering van het project toe, waar natuurlijk de samenwerking opnieuw heel belangrijk is.

Voor mij is de Mariapeel een prachtig gebied dat de moeite waard is om ons zo voor in te zetten!

Patrick van der Broeck

Gedeputeerde Natuur- en Plattelandsontwikkeling

1 Inleiding

1.1 Aanleiding: van Landinrichtingsplan tot een niet wettelijk (Wilg) integrale gebiedsuitwerking

De Mariapeel (inclusief het Grauwveen) vormt samen met de Deurnsche Peel en de Grote Peel het gebied "Peelvenen". De aanwijzing van de Peelvenen tot Strategisch Groenproject in het eerste Structuurschema Groene Ruimte (1992) was destijds de directe aanleiding voor landinrichting in de Peelvenen.

De Landinrichtingscommissie Peelvenen kreeg de opdracht een landinrichtingsplan op te stellen. Het centrale doel was het behoud van de hoogveenrestanten en de ontwikkeling van de natuur tot weer een functionerend hoogveenlandschap. Tevens was een duurzaam voortbestaan voor de landbouw een belangrijk uitgangspunt, evenals het tot hun recht komen van de cultuurhistorische waarden van het ontginningslandschap.

In 2005 is het Landinrichtingsplan Peelvenen "Het onverenigbare verenigd" voor de Deurnsche Peel en Mariapeel vastgesteld. Belangrijkste doelstellingen in het Landinrichtingsplan waren:

- Realisatie van de nieuwe natuur binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Realisatie van het gewenste grond- en oppervlaktewater regime (GGOR);
- Het verbeteren van de perspectieven voor de landbouwbedrijven rondom de Deurnsche Peel en Mariapeel.
- Het ontwikkelen van voldoende en gevarieerde mogelijkheden voor een passend recreatief gebruik in een aantrekkelijke omgeving aan de randen van het projectgebied.

Een belangrijke maatregel om deze doelen te realiseren was een aanzienlijke taakstelling voor grondverwerving. Alhoewel voor Peelvenen een wettelijk landinrichtingsplan werd opgesteld, bevatte het plan géén wettelijke herverkaveling. Het plan voorzag wél in de mogelijkheid om over te gaan tot onteigening, indien dit noodzakelijk was voor een voortvarende grondverwerving van de nieuwe natuur (EHS). Dit gold alleen voor het zogenaamde Middengebied, het landbouwgebied tussen de Deurnsche Peel en de Mariapeel. Voor de overige EHS rondom de Deurnsche Peel en Mariapeel sprak de Landinrichtingscommissie uit dat deze gronden alleen op minnelijke wijze kon worden verworven. Indien op termijn een zwaarder instrument noodzakelijk zou blijken te zijn, dan zou dat leiden tot een officiële wijziging van het landinrichtingsplan.

Per 1 januari 2007 kwam de Landinrichtingswet te vervallen. De Wet inrichting landelijk gebied (WILG) trad vervolgens in werking. De uitvoering van het Landinrichtingsplan Peelvenen was in 2007 echter nog niet afgerond. De verantwoordelijkheid voor de

verdere uitvoering werd door de Landinrichtingscommissie teruggelegd bij de opdrachtgevers, de provincies Limburg en Noord-Brabant.

Aan Limburgse zijde werd de voorbereiding van uitvoering van projecten uit het Landinrichtingsplan doorgezet in de gebiedsgerichte uitvoering van Platteland in Uitvoering. Provincie Limburg delegerde het trekkerschap aan de toenmalige gebiedscommissie Horst aan de Maas-Sevenum. Onder trekkerschap van de gebiedscommissie werd Peelvenen-Mariapeel een integrale gebiedsuitwerking (IGU).

In 2009 werd een integrale projectnota opgesteld, die vervolgens werd vastgesteld door Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Limburg. Onderhavig inrichtingsplan is een uitwerking van deze integrale projectnota en kan tevens worden beschouwd als opvolger van het Landinrichtingsplan "Het onverenigbare verenigd".

De gebiedscommissie Horst aan de Maas-Sevenum hield in 2010 op te bestaan, zodat de planvorming, voorbereiding en uitvoering van het inrichtingsplan nu opnieuw direct onder de verantwoordelijkheid van provincie Limburg valt. Het bestaan en de samenstelling van de Projectgroep Peelvenen-Mariapeel blijft onveranderd.

1.2 Integrale gebiedsuitwerking Peelvenen-Mariapeel

Deze IGU bestaat grotendeels uit een voortzetting van de uitvoering van het Landinrichtingsplan op Limburgs grondgebied: de natuurgebieden Mariapeel en Grauwveen en het omliggende landbouwgebied (Evertsoord en America). Tevens zijn nieuwe ideeën en wensen van betrokken partijen in het gebied vertaald naar concrete (deel)projecten.

Van het Landinrichtingsplan en de IGU zijn inmiddels onderstaande maatregelen in Limburg uitgevoerd.

- Inrichting nieuwe natuur 't Molentje (2004)
- Inrichting nieuwe natuur de Ankers (2005)
- Aanleg fietspad langs Paterstraat-Helenaveenseweg en langs Defensiekanaal in Evertsoord (2005)
- Waterherstelplan Evertsoord-Grauwveen (2006)
- Kleinschalige kavelruilen in Evertsoord
- Koopmansgelden Evertsoord-Grauwveen: extensivering en structuurversterking van de melkveehouderij - afkoop asperges, aanleg peilgestuurde drainage, omzetten akkerland naar grasland
- Herstel kanalen en laanboomstructuur Griendtsveen (2007)

- Inrichting van enkele bunkers als winterverblijfplaats voor vlermuizen (2010)
- Inrichting nieuwe natuur Vossenheuvel-oostzijde Horster Driehoek (2010/2011)

De overige maatregelen uit het Landinrichtingsplan zijn nog niet uitgevoerd, omdat de uitvoering grotendeels afhankelijk is van nog te verwerven nieuwe natuur (EHS) en benodigde grond voor het aanpassen van watergangen. Deze maatregelen krijgen extra aandacht in onderhavig inrichtingsplan.

De doelen uit het Landinrichtingsplan met betrekking tot recreatie, verbeteren van het landschap en cultuurhistorie uit het Landinrichtingsplan worden in onderhavig inrichtingsplan niet actief uitgewerkt. Deze worden in eigen beheer uitgevoerd, waarbij afstemming in de Projectgroep plaatsvindt.

In onderhavig inrichtingsplan staan onderstaande doelen centraal met op termijn een duurzamer en robuuster watersysteem voor natuur en landbouw als resultaat.

- Herstel verdrogingsgevoelig TOP- en Natura 2000-gebied;
- Realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS):
 - verwerving van nog ca. 81 ha nieuwe natuur;
 - inrichting van nog ca. 140 ha nieuwe natuur;
 - interne hydrologische maatregelen in de bestaande natuur.
- Realisatie van Nieuw Limburs Peil (NLP): het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR);
- Verbetering van de landbouwstructuur in Evertsoord-America;
- Het voorkomen van wateroverlast en droogteschade in de landbouw.

Opdrachtgever voor de voorbereiding en uitvoering van deze IGU is provincie Limburg. Provincie Limburg is ook de belangrijkste financier. Meebetalende partners aan het project zijn Staatsbosbeheer, Waterschap Peel en Maasvallei en gemeente Horst aan de Maas. Belangrijke belangenbehartigers zijn Werkgroep Behoud de Peel en Agrarische Belangengroep Mariapeel.

Dienst Landelijk Gebied is trekker van de voorbereiding, planvorming, grond-verwerving en uitvoering van de IGU in opdracht van provincie Limburg.

De Projectgroep Peelvenen–Mariapeel, met vertegenwoordigers van de meebetalende partners en belangenbehartigers adviseert bij de uitwerking van het inrichtingsplan.

Een aantal maatregelen van het inrichtingsplan maakt onderdeel uit van een Meerjarenovereenkomst (MJO), die Staatsbosbeheer met provincie Limburg heeft gesloten [d.d. 01-07-2010]. Het betreft voornamelijk maatregelen binnen de bestaande natuur. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de uitvoering (en financiering) van deze maatregelen in eigen beheer. De uitvoeringsplannen van Staatsbosbeheer worden binnen de Projectgroep integraal afgestemd en getoetst aan de doelen van het inrichtingsplan en de belangen in het gebied.

De MJO is tevens onderdeel van een Europese subsidieaanvraag (LIFE+) die in 2012 is gehonoreerd.

1.3 Plangebied

Het plangebied Peelvenen–Mariapeel (zie figuur 1) heeft een oppervlakte van ca. 3.900 ha (39 km²) en ligt in het westen van de gemeente Horst aan de Maas en een klein stukje van de gemeente Venray. Het plangebied wordt aan de westzijde begrensd door de provinciegrens van Limburg en Noord-Brabant en aan de oostzijde door de Middenpeelweg. In het zuiden is de rijksweg A67 de grens en in het noorden wordt het gebied begrensd door de Ysselsteynseweg, Timmermansweg en de Paardekopweg.

1.4 Natura 2000

De Mariapeel maakt deel uit van het Natura 2000-gebied “Deurnsche Peel & Mariapeel” (zie kaartbijlage 3) en is als zodanig aangewezen, omdat het gebied een bijzondere bijdrage levert aan het Europese natuurnetwerk.

Natura 2000 is een Europese netwerk van beschermde natuurgebieden met behoud en herstel van de biodiversiteit als doelstelling. De Europese beleidslijnen Habitat-richtlijn en Vogelrichtlijn zijn onder Natura 2000 gebracht. De Natura 2000-gebieden genieten bescherming in de Natuurbeschermingswet. In de Mariapeel is alleen de bestaande natuur aangewezen als Natura 2000.

Voor het gebied zijn een aantal instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Deze doelen geven aan welke natuurwaarden moeten worden behouden of verbeterd. Voor de Mariapeel zijn dit de volgende doelen:

Habitattypen

- Actieve hoogvenen in het hoogveenlandschap: uitbreiding van het areaal en verbetering van de kwaliteit;
- Herstellende hoogvenen: behoud van het areaal en verbetering van de kwaliteit achteruitgang in areaal is toegestaan ten gunste van een verbetering van uitbreiding van het areaal van Actieve hoogvenen;
- Droge heiden: behoud van areaal en kwaliteit.

Broedvogels

- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Dodaars, met een draagkracht voor een populatie van ten minste 35 paren;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Nachtzwaluw met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3 paren;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Blauwborst, met een draagkracht voor een populatie van ten minste 350 paren;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Roodborsttapuit, met een draagkracht voor een populatie van ten minste 120 paren.

figuur 1: Ligging plangebied

Niet-broedvogels

- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Toendrarietgans;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Kolgans;
- Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor de Kraanvogel.

Sinds 2007 wordt door een commissie gewerkt aan een Natura 2000-beheerplan. Dit beheerplan wordt opgesteld voor de Natura 2000-gebieden Deurnsche Peel & Mariapeel en Groote Peel. Hierin staan de maatregelen die nodig zijn in de zes jaar ná vaststelling van het beheerplan om de doelen te realiseren.

Ammoniak en water zijn, naast natuurbeheer, de belangrijke thema's in het Natura 2000-beheerplan. Vanwege de weerbaarheid van de ammoniakproblematiek is het plan tot op heden nog niet definitief. Voor het thema water wordt voor het Limburgse deel van het gebied Nieuw Limburgs Peil één op één overgenomen.

1.5 Nieuw Limburgs Peil

Waterschap Peel en Maasvallei heeft in opdracht van provincie Limburg voor Noord- en Midden-Limburg het GGOR in beeld gebracht en het de naam Nieuw Limburgs Peil (NLP) meegegeven. In NLP wordt voorgesteld wat de gewenste waterpeilen van het grond- en oppervlaktewater in de toekomst moeten zijn, rekening houdend met de functies en doelen in het gebied en de wet- en regelgeving.

In het kader van de Natuurbeschermingswet is aan de hand van een Habitattoets [Habitattoetsen Natura 2000-gebieden, Waterschap Peel en Maasvallei, 26-01-2010] bepaald of de in NLP voorgenomen maatregelen gevolgen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van het natuurgebied. Uit deze Habitattoets blijkt dat de voorgenomen NLP-maatregelen voornamelijk een vernattend effect hebben en naar verwachting geen negatieve invloed hebben op de waterkwaliteit en de kwalitatieve standplaatsseisen van de habitattypen.

In NLP is een haalbare en betaalbare set van maatregelen voorgesteld, waarmee de gebiedsdoelen kunnen worden gerealiseerd. Deze maatregelen zijn voor het plangebied in dit inrichtingsplan nader uitgewerkt. Bij de uitwerking is het mogelijk onderbouwd af te kijken van de NLP-maatregelen, zolang de gestelde doelen worden gerealiseerd. Daar waar wordt afgeweken van het NLP wordt dat in dit inrichtingsplan aangegeven en nader onderbouwd.

1.6 Herijking EHS

Het Rijk heeft de laatste jaren een groot aantal bezuinigingen doorgevoerd. Dit geldt ook voor het rijksbudget voor realisatie van EHS. Daarnaast worden taken en verantwoordelijkheden meer gedecentraliseerd naar provincies. Deze hebben de taak om met het resterende budget uitvoering te geven aan het natuurbeleid dat recht doet aan de Europese afspraken en aan het Rijks- en provinciaal beleid. Per saldo betekent het dat de totale oppervlakte te realiseren EHS (nieuwe natuur) zal afnemen. Dit heeft ook gevolgen voor de oorspronkelijke plannen voor realisatie van de EHS rondom de Mariapeel.

Op verzoek van de provincie Limburg heeft de Projectgroep in 2011 een advies uitgebracht voor prioritering van de EHS binnen IGU Peelvenen–Mariapeel. De Projectgroep heeft de provincie geadviseerd een hoge prioriteit aan bepaalde nieuwe natuur toe te kennen, waar de verwerving en inrichting noodzakelijk is om de natuurdoelen in de bestaande natuur op afzienbare termijn (2015) te realiseren. Zo wordt wat betreft het thema water minimaal aan de doelstelling van herstel van het hydrologisch gevoelige TOP- en Natura 2000-gebied voldaan. Uitgangspunt hierbij is de set aan maatregelen volgens NLP.

Bij sommige gronden in de nieuwe natuur met hoge prioriteit bestaat mogelijk een alternatief voor verwerving, in het geval met het alternatief een vergelijkbaar doelbereik voor de natuur is gewaarborgd. Voor deze gronden kan met de grondeigenaren en gebruikers een langdurige overeenkomst worden opgesteld over de uitvoering van permanente technische maatregelen, die een vergelijkbaar effect hebben op de natuur als wanneer deze gronden zouden worden verworven en ingericht.

GS hebben in haar Koepelbesluit (d.d. 22-02-2011) het advies vertaald in een principebesluit ten aanzien van de herijking van de EHS. Hierbij zijn de volgende randvoorwaarden van kracht:

- dit advies dient als input voor de provinciebrede herijking van de EHS (POL-herziening) en dat definitieve besluitvorming in dat kader zal plaatsvinden;
- de provincie Limburg beschouwt de EHS met hoge prioriteit in ieder geval als noodzakelijk voor de uitvoering van projecten en realisatie van de hieraan gerelateerde doelstellingen;
- vooruitlopend op de definitieve besluitvorming over de herijking van de EHS is het koepelbesluit kaderstellend voor de operationele keuzes op projectniveau.

In onderhavig inrichtingsplan wordt ingezet op realisatie van de nieuwe natuur met hoge prioriteit waarvoor zonodig onteigening kan worden ingezet. Uitgangspunt is dat de nieuwe natuur met een lagere prioriteit voorlopig in landbouwkundig gebruik blijft. Naar verwachting wordt de begrenzing van de herijkte EHS in 2013 definitief in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) vastgelegd.

1.7 Goedkeuring inrichtingsplan

Het inrichtingsplan wordt voorgelegd aan opdrachtgever provincie Limburg en de besturen van de betalende partners Waterschap Peel en Maasvallei, Staatsbos-beheer en gemeente Horst aan de Maas. Hen zal worden verzocht in te stemmen met het plan en met de hiermee samenhangende kosten die ten laste van hen komen.

Na instemming met het inrichtingsplan door de voornoemde partijen wordt een uitvoeringsovereenkomst opgesteld en ondertekend, waarna gestart kan worden met de uitvoering.

Ronde Zonnedaauw en Veenmos

Afronden inrichtingsplan en planning op hoofdlijnen

september 2012	Ambtelijke overeenstemming over het concept inrichtingsplan
9 oktober 2012	Instemming door GS met het concept inrichtingsplan en principe besluit door GS voor opstarten opstellen PIP ten behoeve van onteigening
13 november 2012	Instemming door het college van B&W van Horst aan de Maas over het concept inrichtingsplan
23 oktober 2012	Goedkeuring onder voorbehoud van een aantal randvoorwaarden en goedkeuring onder voorwaarden dat het algemeen bestuur in haar vergadering van maart 2013 instemmen. De genoemde randvoorwaarden zijn aangepast in dit inrichtingsplan.
27 november 2012	Instemming door Staatsbosbeheer over het concept inrichtingsplan.
begin april 2013	Vaststelling uitvoeringsovereenkomst door betrokken instanties. Opstellen gedetailleerde planning en start nog te verwerven gronden, uitwerking inrichtingsmaatregelen vergunningen regelen en uitvoering van de maatregelen.
zomer 2013	Vaststelling PIP door PS en vervolgens een besluit van PS over de inzet van onteigening
eind 2015	Streefdatum dat alle gronden zijn verworven en ingericht.

Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in hoofdstuk 2 het plangebied per thema/ functie beschreven.

Hoofdstuk 3 gaat nader in op de ecohydrologische kenmerken van de deelgebieden binnen het plangebied.

In hoofdstuk 4 wordt de visie en het streefbeeld beschreven.

Hoofdstuk 5 omvat de voorgenomen maatregelen om de doelen te realiseren.

De effecten van deze maatregelen worden vervolgens beschreven in hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 7 gaat over de wijze van verwerving (instrumentarium) van de benodigde gronden en hoe eigendom, beheer en onderhoud wordt geregeld met partijen.

In hoofdstuk 8 wordt de uitvoering beschreven, waarbij rollen en verantwoordelijkheden, het financieringsplan met de kosten voor uitvoering en de verdeling van kosten onder partijen worden beschreven. Tevens is een planning opgenomen.

Hoofdstuk 9 omvat welke activiteiten worden ondernomen om de diverse belanghebbenden en partijen adequaat te informeren.

Tot slot wordt in hoofdstuk 10 aanvullende informatie betreffende de uitvoering gegeven; de relatie met het bestemmingsplan en de benodigde vergunningen.

2 Beschrijving plangebied

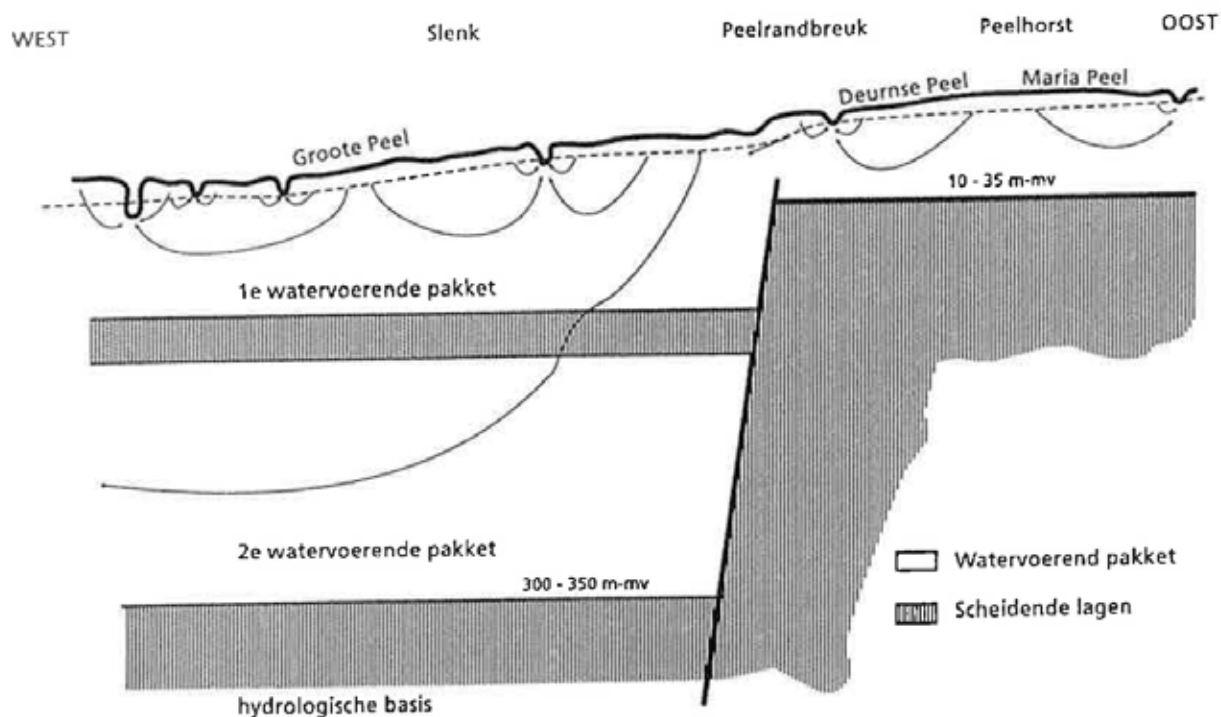
2.1 Geohydrologie

Een aantal geologische breuken bepaalt in belangrijke mate de ondergrond van het plangebied. De Mariapeel bevindt zich samen met de Deurnsche Peel op de relatief hooggelegen Peelhorst, die in Noord-Brabant door de Peelrandbreuk en in Limburg door de Tegelenbreuk wordt begrensd. Deze breuken vormen een slecht doorlatende wand in de ondergrond als gevolg van versmering van aanwezige kleilagen tijdens de breukvorming. Hierdoor vindt er ondergronds slechts beperkt wateruitwisseling plaats tussen de Peelhorst en de Centrale Slenk in het westen en de Venlo slenk in het oosten, waardoor op de hooggelegen Peelhorst van nature hoge grondwater-standen voorkomen.

Op de Peelhorst ligt een zeer slecht doorlatende kleilaag relatief ondiep onder het maaiveld, die de hydrologische basis van het grondwatersysteem vormt. Het watervoerend pakket boven deze basis is 10-20 meter dik.

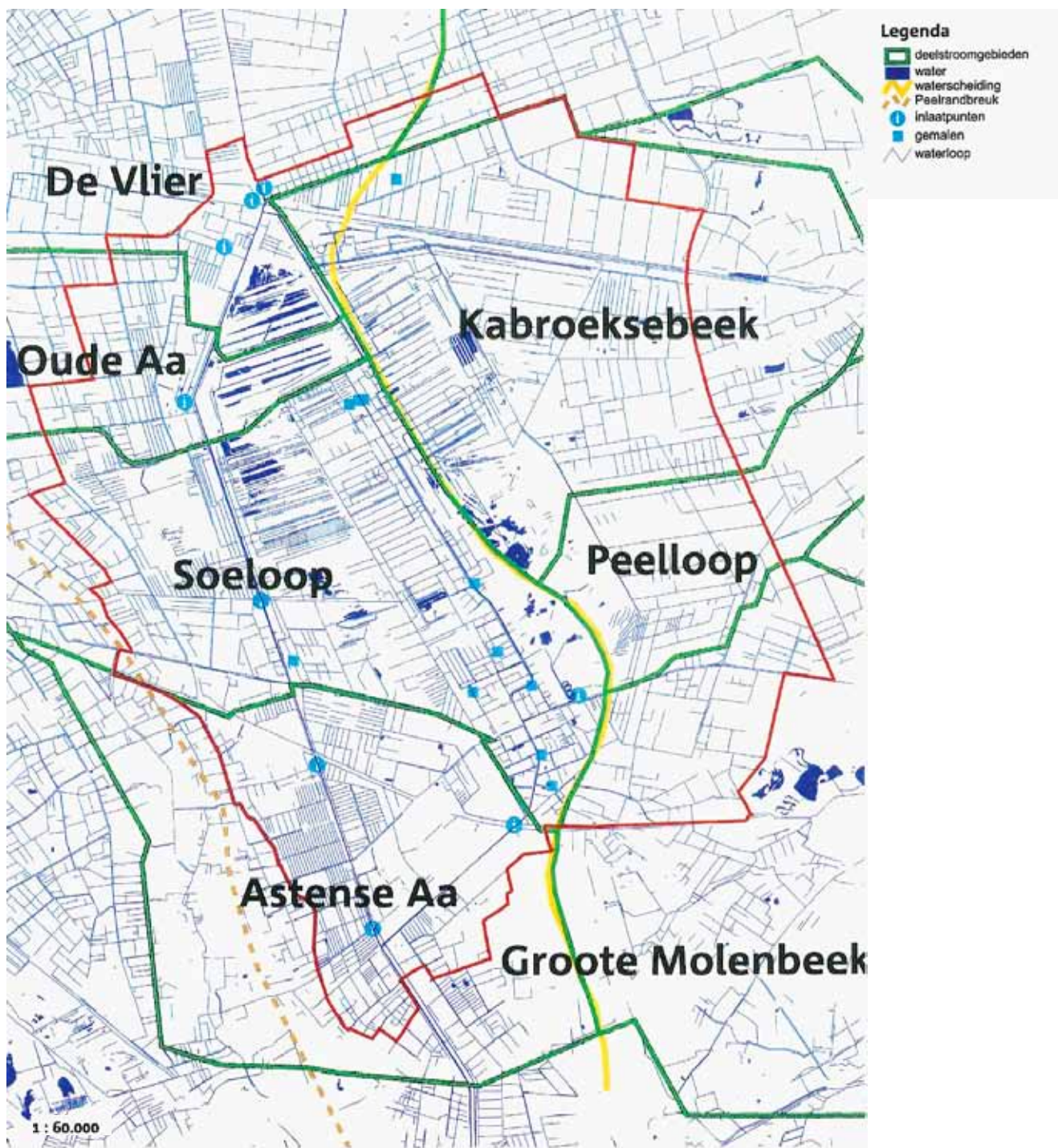
In de relatief dunne deklaag komen, tot maximaal 10 meter onder maaiveld, veen- of venige leemlagen voor, die een dikte hebben van enkele centimeters tot enkele meters.

De beperkte wateruitwisseling tussen de Peelhorst en zijn omgeving en de aanwezigheid van veen en leem op enkele meters diepte ("formatie van Asten") bemoeilijken het wegzakken van regenwater naar de ondergrond en naar de omgeving. Deze factoren hebben de ontwikkeling van het uitgebreide hoogveen-gebied mogelijk gemaakt.

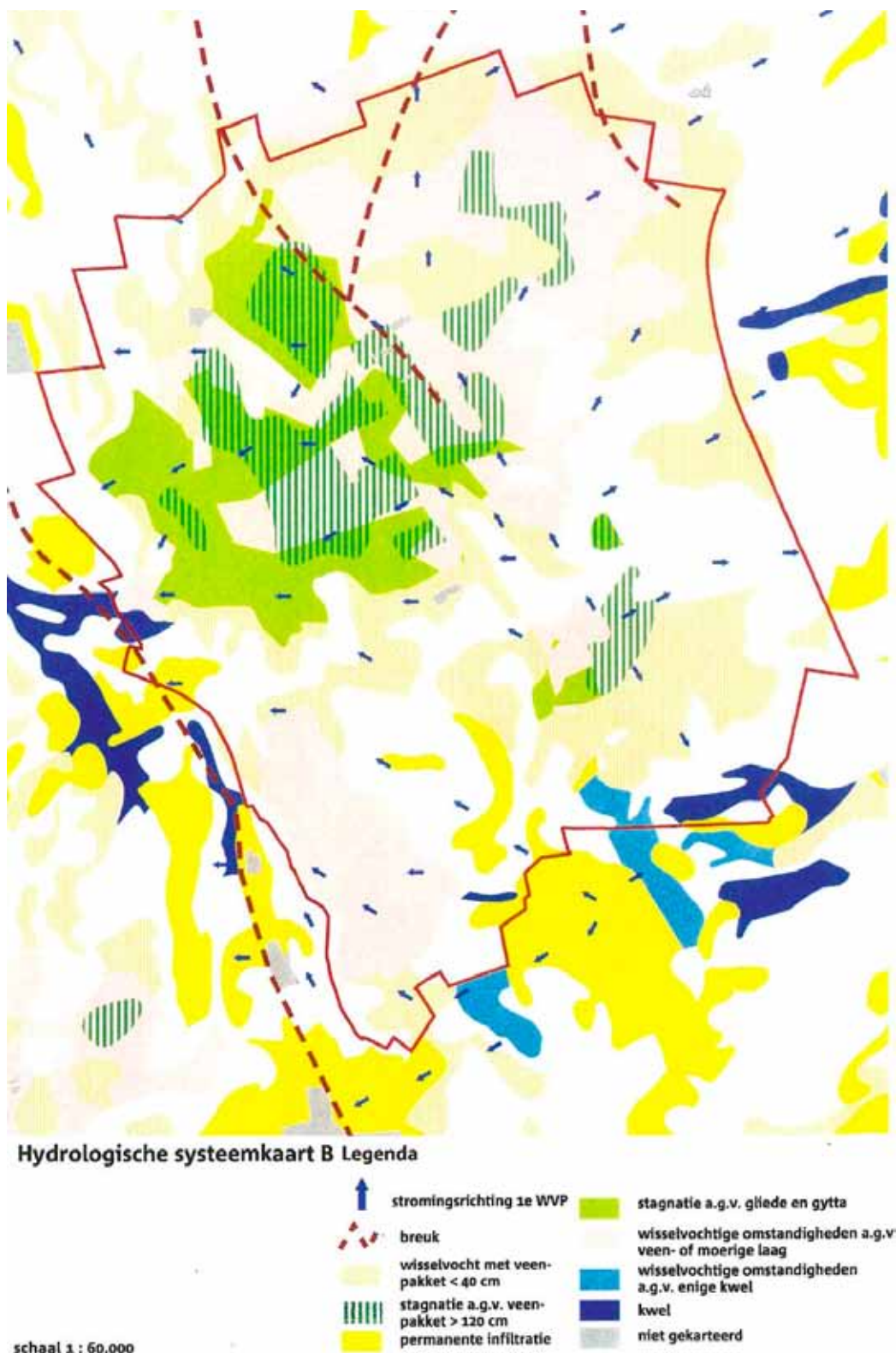

figuur 2: Ondergrond van de Peelvenen (bron: Landinrichtingsplan Peelvenen)

Op de Peelhorst ligt tussen de Peelrandbreuk en de Tegelenbreuk in het oostelijk deel van de Mariapeel een regionale waterscheiding (zie figuur 3). Deze scheidt het stroomgebied van de Brabantse beken van de Limburgse beken. Ten oosten van deze waterscheiding stroomt het grondwater in (noord)oostelijke richting. Ten zuiden van het gebied bevindt zich een waterscheiding, die west-oost gericht is.

figuur 3: Hydrologische systeemkaart A (bron: Landinrichtingsplan Peelvenen)

figuur 4: Hydrologische systeemkaart B (bron: Landinrichtingsplan Peelvenen)

2.2 Oppervlaktewatersysteem

In het gebied ligt een uitgebreid stelsel van waterlopen (zie kaartbijlage 4). De oorsprongen hiervan liggen in de hooggelegen Peelgebieden nabij de water-scheiding. In Limburg wateren ze via de Kabroekse beek en de Groote Molenbeek af richting de Maas. Sommige van deze van oorsprong natuurlijke waterlopen zijn tijdens de ontginning stroomopwaarts richting de Peelgebieden doorgetrokken voor de afwatering van de moerassige veengebieden. Tevens werd een stelsel van nieuwe waterlopen gegraven om het gebied verder te ontwateren. Hiermee werd turfwinning en later landbouw mogelijk.

Ten behoeve van turftransport en ontwatering van het veengebied zijn ook kanalen gegraven, zoals de Helenavaart en het Griendtsveen kanaal. Deze kanalen hebben in de huidige situatie een relatief hoog waterpeil en werken in delen van het natuurgebied infiltrerend. De Helenavaart voert vanuit de Noordervaart Maaswater aan ten behoeve van de landbouw ten noorden, ten oosten en ten zuiden van de Mariapeel.

Ten behoeve van turfwinning zijn zogenaamde wijken gegraven in de vorm van vorken met drie tanden. Deze wijken stonden in open verbinding met de kanalen.

Vanuit de wijken werd een stelsel van zogenaamde halfslagsloten in het veen gegraven, soms tot op de zandondergrond. Na beëindiging van de turfwinning werd dit ontwateringssysteem afgekoppeld van het wijkenstelsel. Water in de sloten werd via houten sifons onder de wijken door geleid. In de Mariapeel verliep de afwatering van deze halfslagsloten oorspronkelijk grotendeels via de Horster Driehoek naar de Kabroekse beek in het noordoosten van het gebied. Aan de westzijde van de Mariapeel

waterden deze sloten af op de bovenlopen van de Soeloop richting Noord-Brabant.

In het kader van het Waterconserveringsplan Mariapeel zijn de sloten die naar het westen afwaterden eind jaren negentig van de vorige eeuw afgedamd. Tevens is de Mariapeel opgedeeld in een aantal omdijkte compartimenten. Hiermee wordt regenwater vastgehouden in het natuurgebied en toegevoegd aan het grondwater-systeem ten gunste van de natte natuur. Overtollig water uit de compartimenten wordt naar de bovenloop van de Kabroekse beek geleid. In het zuiden van de Mariapeel wateren enkele compartimenten naar de Groote Molenbeek af via het Broemeer kanaal.

Ten noorden van de Kanaalweg en ten zuiden van de spoorlijn ligt de watergang zijtak Kabroekse Beek. Deze watergang is ooit gegraven om water uit Griendtsveen in oostelijk richting door een smalle beboste strook, het Kanaalbos genaamd, af te voeren naar de Kabroekse beek. Negatief gevolg van deze maatregel was dat de Horster Driehoek door deze nieuwe watergang werd gedraineerd.

Om dit tegen te gaan is in 1998 in het kader van Waterconserveringsplan Mariapeel het gemaal "Lavendel" aangelegd, dat water uit Griendtsveen in deze watergang pompt. Hierdoor kwam het Kanaalbos grote delen van het jaar onder water te staan.

De belangrijkste doelstelling van deze maatregel was het realiseren van een hydrologische buffer tussen de Mariapeel en het Grauwveen, waardoor het verlies van water uit de Mariapeel naar de lager gelegen landbouwgronden in het Grauwveen zoveel mogelijk wordt voorkomen.

2.3 Natuur

De huidige natuurgebieden Peelvenen zijn de restanten van een hoogveenengebied, dat tot in de 19e eeuw tientallen malen groter was. Sinds het Boreaal (ca. 9000 jaar geleden) is dit hoogveenengebied ontstaan dankzij de bijzondere abiotische omstandigheden, die in paragraaf 2.1 zijn beschreven. Belangrijk bij de vorming van nieuw hoogveen was een hoge, stabiele grondwaterstand en voedselarme regen-water. Gevoed door het voedselarme regenwater groeiden de veenmosplantjes uit tot dikke pakketten hoogveen.

Hoogveen kan ontstaan op plekken waar door hoge grondwaterstanden laagveen-moerassen ontstaan. Het veenmos dat hier groeit is in staat om het voedselarme regenwater op te vangen en als een spons vast te houden. Hierdoor is het veenmos niet meer afhankelijk van het grondwater en ontstaat een stabiele waterstand die tot boven de grondwaterstanden in de omgeving kunnen stijgen. Dit is het moment van het ontstaan van hoogveen. Door de sponswerking van het veenmos ontstaat hier een stabiel waterpeil dat de verdere ontwikkeling van hoogveen bevordert.

De waterconserverende eigenschap van veenmos heeft, samen met de abiotische omstandigheden, ervoor gezorgd dat het hoogveen zich over een grote oppervlakte heeft kunnen uitbreiden. De grens van het oorspronkelijke hoogveenengebied is min of meer af te leiden uit de ligging van de oudere dorpen in de regio: Deurne, Asten, Nederweert, Ospel, Meijel, Sevenum, Horst en Venray.

Eeuwenlang zijn grote oppervlakten hoogveen afgegraven ten behoeve van de turfwinning. Vanaf de 19e eeuw gebeurde dit op grote schaal door vervenings-maatschappijen. Om dit mogelijk te maken werd in die tijd het gebied sterk ontwaterd.

De ontginningen hebben in het gebied de volgende gevolgen gehad:

- De grondwaterstand is verlaagd;
- Grote gebieden zijn na afgraving ontgonnen tot landbouwgebied (zie figuur 5), waardoor het areaal van de natuur in grote mate is afgenomen;
- De van nature slecht doorlatende bodem is ernstig verstoord;
- De natuurlijke waterpeilstabilisatie van het voormalige hoogveensysteem is ernstig verstoord.

Door deze vier factoren zijn de natuur sterk verdroogd en is er nauwelijks nog sprake van een oorspronkelijke hoogveenvegetatie. In de Mariapeel komen nog wel karakteristieke soorten van hoogveen en restanten van hoogveensystemen voor, zoals de Kleine veenbes, Eenarig wollegras, Witte snavelbies, Lavendelheide, Ronde zonnedauw en Uitgebeten veenmos.

Mede door de uitvoering van het Waterconserveringsplan Mariapeel en uitvoering van maatregelen uit het Landinrichtingsplan is een eerste aanzet tot regenererend hoogveen gemaakt. De groei van nieuwe veenmossen is op diverse plekken in het gebied te zien. De voor hoogveenvorming belangrijke veenmossen groeien in de compartimenten soms over grotere oppervlaktes en rond de oude veenputten. De waterstanden zijn hier stabielere dan voorheen. Sinds 1997 is het areaal van Waterveenmos uitgebreid. De aanwezigheid van deze soort is essentieel om volgende ontwikkelstadia van hoogveen mogelijk te maken.

Op een aantal plekken in de Mariapeel is ondertussen weer sprake van een mozaïek van regenererend hoogveen en goed ontwikkelde lage, vochtige en hogere, droge heiden, moerasachtige gedeelten en berkenbroekbossen. Daarnaast omvat de Mariapeel grotere oppervlaktes van, al dan niet vergraste, droge en vochtige heide, berken- en wilgenstruweel, open water, wijken, vennen en rietmoeras.

figuur 5: Landbouwontginning: topografische kaart in 1955 (links) en 1958 (rechts)

De Mariapeel kent een zeer rijke broedvogelgemeenschap. Voor soorten als Dodaars, Nachtzwaluw, Blauwborst en Roodborsttapuit is het gebied van Europees belang. Naast deze soorten kent de Mariapeel een broedvogelsamenstelling die kenmerkend is voor moerassen en voedselarme plassen, zoals de Sprinkhaanzanger, Waterral, Wintertaling en Zomertaling. Ook is het gebied van Europees belang voor wintergasten als Toendrarietgans en Kolgans. Doortrekkende Kraanvogels vinden in de Mariapeel zowel in het voorjaar als het najaar een rustplaats.

De Mariapeel heeft een rijke herpetofauna (amfibieën en reptielen) met als belangrijkste soorten Gladde slang, Levendbarende hagedis, Vinpootsalamander, Heikikker en Poelkikker. In het gebied komen talloze bijzondere insecten voor zoals Heideblauwtje, Bont Dikkopje, Heivlinder, Spiegeldikkopje, Blauwvleugelsprinkhaan en Venwitsnuitlibel. Deze soorten zijn allen karakteristiek voor hoogveen en heide.

2.4 Landbouw

2.4.1 Agrarische bedrijvigheid

Het plangebied heeft een grootte van ca. 3.900 ha en bestaat momenteel uit bijna 1.200 ha (bestaand) natuurgebied. Het overige deel van het gebied is voornamelijk in landbouwkundig gebruik (2.155 ha). Het resterend oppervlak betreft overig gebruik, zoals bijvoorbeeld wegen, de dorpskernen van Griendtsveen en Evertsoord en camping de Schatberg.

Van de landbouwstructuur is een analyse gemaakt, waarbij alle bedrijven zijn meegenomen die percelen binnen het plangebied in gebruik hebben. Voor de analyse zijn gegevens van het GIAB 2009 en de gegevens Basisregistratie percelen van 2009 gebruikt. De volledige analyse is te vinden in bijlage 1.

Uit de analyse blijkt dat in 2009 ca. 168 agrarische bedrijven grond binnen het plangebied hadden liggen. Dit zijn vooral melkveehouderijen, intensieve veehouderij, akkerbouwbedrijven, combinatiebedrijven en tuinbouwbedrijven. De bedrijfsgrootte van deze bedrijven was gemiddeld 174 NGE. Vooral tuinbouw-bedrijven zaten met een gemiddelde van 486 NGE ver boven de norm van 100 NGE, die als grenswaarde wordt gehanteerd voor de levensvatbaarheid van bedrijven.

De gemiddelde kaveloppervlakte was in 2009 5,2 ha. De gemiddelde oppervlakte van de melkveebedrijven binnen het plangebied (20 in totaal) was 42 ha met een gemiddelde huiskavel van 22 ha. De huiskavel omvat dus ca. 50% van de oppervlakte van deze bedrijven.

Beide cijfers laten zien dat de landbouw binnen het plangebied in vergelijking met de landelijke cijfers een gezonde, toekomstgerichte bedrijfstak is. De verkaveling is relatief goed, maar zou naar de toekomst toe nog verbeterd kunnen worden.

2.4.2 Ontwateren, stuwen en wet- en regelgeving

Ten behoeve van de optimalisatie van de waterhuishouding voor de landbouw is tot in de jaren negentig van de vorige eeuw veel diepe drainage aangelegd. Deze intensievere ontwatering heeft geleid tot een verdergaande verdroging in het natuurgebied en in het landbouwgebied zelf. Zo werd er regenwater afgevoerd, voordat het de bodem in kon dringen en het grondwatersysteem kon aanvullen. Daarnaast maken agrariërs in droge tijden gebruik van grondwater om te beregenen. Dit leidt tot een verdere verlaging van de grondwaterstand in het natuurgebied en in het landbouwgebied.

Het landbouwkundig gebruik van landbouwgronden ondervindt beperkingen van de externe werking van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet). Sinds eind jaren negentig van de vorige eeuw gelden in het kader van de Nb-wet beperkingen voor activiteiten (drainage en beregening) die de grond- en oppervlaktewaterstand en de waterkwaliteit in het natuurgebied negatief beïnvloeden.

In het kader van het Landinrichtingsplan Peelvenen zijn in het verleden diverse projecten binnen het agrarisch gebied uitgevoerd voor een beter grond- en oppervlaktewaterbeheer. Deze projecten zorgden ervoor dat de tegengestelde belangen van natuur en landbouw meer met elkaar in overeenstemming kwamen.

Agrariërs gingen door het plaatsen van stuwen in kavelsloten water vasthouden en niet meer afvoeren dan noodzakelijk was voor de landbouw. Zo is in eerste instantie het project “Boeren met water” uitgevoerd, de voorloper van Optimaal Waterbeheer Landbouw (OWL).

Vervolgens is in het kader van het Landinrichtingsplan het “Waterherstelplan Evertsoord/Grauwveen” uitgevoerd. Tevens heeft het waterschap stuwen geplaatst in haar watergangen om ook daar hoger te kunnen stuwen.

Daarnaast is met de inzet van Koopmansgelden in het landbouwgebied Evertsoord-Grauwveen op grote schaal peilgestuurde drainage aangelegd en bestaande diepe drainage omgebouwd naar het peilgestuurde systeem (zie kaartbijlage 4). Met dit systeem is het mogelijk om op perceelsniveau de grondwaterstand beter op de behoefte van de teelt in te stellen. De stuwpeilen zijn vastgelegd in de Keur van het waterschap.

Aanvullend zijn in het kader van de Koopmansgelden met een aantal agrariërs ook overeenkomsten op vrijwillige basis afgesloten om voor een bepaalde periode hogere grondwaterstanden in te stellen dan dat de agrariërs verplicht zijn.

De combinatie van deze maatregelen heeft naar verwachting een positief effect op de grondwaterstanden in de Mariapeel. Zo hoeft er 's zomers in het landbouwgebied minder beregening plaats te

vinden en wordt er dus minder grondwater onttrokken in droge tijden. Tevens werken de agrariërs mee aan waterconservering in tijden van een overschot aan water.

Deze maatregelen vormden omstreeks 2005 voldoende compensatie voor de bestaande beregening en drainage (peildatum 01-01-2001), zodat de agrariërs een tijdelijke vergunning kregen in het kader van de Nb-wet. Voor beregeningsputten is een “stand still” afgekondigd. De activiteiten onder deze (tijdelijke) vergunningen zullen na vaststelling van het definitieve Natura 2000-beheerplan en uitvoering van de NLP-maatregelen naar verwachting vergunningsvrij zijn.

2.5 Landschap en cultuurhistorie

In de landschappelijke en cultuurhistorische ontwikkelingen van de Peel zijn twee periodes te onderscheiden; de periode voor 1850 en de periode na 1850.

Aanvankelijk werd voor 1850 in de Mariapeel op kleinschalige wijze turf gewonnen. Hierdoor ontstonden complexen met zogenaamde boerenkuilen (of veenputten) en peelbanen om de turf met kar en paard af te voeren. Het landschap bestond uit een bultig, boomloos veenlandschap met op de droge plekken heide.

Na 1850 werd de veenontginning grootschalig, zelfs industrieel aangepakt. Voor de huisvesting van de vele veenarbeiders werden de dorpen Helenaveen en Griendtsveen gesticht. Sterke ontwatering en het ontgraven van het veen leidde tot ruimte voor landbouwkundige ontwikkelingen. Door financiële ondersteuning van het koning Willem III fonds werden acht Koningshoeven gesticht in het gebied tussen Helenaveen en Griendtsveen. De recessie in de jaren dertig, het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog en de maatschappelijke veranderingen in het denken en doen over natuur en milieu vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw heeft het restant van het oorspronkelijke Peelgebied gevrijwaard van verdere ontginning.

De oorspronkelijke onafzienbare open en boomloze hoogveen-vlakte is door de ontginning en sterke ontwatering veranderd in peelrestanten met een vegetatie van heide en Pijpestro, open water, berkenbosjes en wilgenstruweel. Het gebied is omringd door een goed verkaveld, intensief en open landbouwgebied.

De dorpen Helenaveen en Griendtsveen hebben de status van beschermd dorps-gezicht gekregen vanwege de bijzondere cultuurhistorische betekenis. De kenmerkende elementen en patronen zijn redelijk gaaf. Ter versterking van dit beeld is in 2007 de structuur van de kanalen en laanbomen in Griendtsveen hersteld.

2.6 Recreatie en toerisme

Het agrarisch landschap, de natuurgebieden en de dorpsgezichten Griendtsveen en Helenaveen zijn belangrijke trekkers voor het dagtoerisme. Belangrijke waarden zijn de rust, de weidsheid van het landschap, bijzondere flora en fauna, het landelijk karakter, de ontginningsdorpen Griendtsveen en Helenaveen en het oorlogsverleden (Peel-Raamstelling).

Deze waarden trekt de lokale en regionale bevolking aan. Een grote doelgroep wordt gevormd door de verblijfsrecreanten in de omgeving.

3 Beschrijving deelgebieden

De belangrijkste doelstellingen van dit voorliggend plan zijn de realisatie van EHS en NLP. In dit hoofdstuk wordt verder ingezoomd op de ecohydrologische waarden en kenmerken van de Mariapeel. Om dit goed te kunnen beschrijven is het plangebied verdeeld in vier deelgebieden: Grauwveen, Driehonderd Bunders, Horster Driehoek en Mariaveen (inclusief Van Well Peelke). Bij de deelgebiedbeschrijvingen zijn ook de omliggende landbouwgebieden meegenomen.

3.1 Grauwveen

Het Grauwveen ligt ten noorden van de Mariapeel en de spoorlijn Eindhoven–Venlo. Het gebied bestaat uit ca. 58 ha bestaande natuur en ca. 103 ha nieuwe natuur. Van de nieuwe natuur is ongeveer de helft (58 ha) reeds verworven en in eigendom van Staatsbosbeheer, de overige ca. 46 ha (nieuwe natuur met hoge prioriteit) moet nog verworven worden.

Het laag gelegen Grauwveen vormt een hydrologische eenheid met de hoger gelegen Mariapeel. Via de ondergrond – onder de spoorlijn door – ontvangt het Grauwveen grondwater vanuit de Horster Driehoek en de Driehonderd Bunders. Het grondwater uit de Mariapeel stijgt in het Grauwveen potentieel tot aan het maaiveld.

Het landbouwkundig gebruik vraagt om lagere grondwaterpeilen. Daarom wordt grond- en regenwater uit het Grauwveen afgevoerd via watergang Grauwveen in oostelijke richting naar de Kabroekse beek. Dit betekent een constant verlies van grondwater uit de Mariapeel.

Aan beide zijden van de spoorlijn liggen watergangen, die laag gelegen zijn en een drainerend effect op de Horster Driehoek. Dit geldt met name voor de watergang aan de noordzijde.

De bestaande natuurkern Grauwveen bevat verdroogde peelrestanten. In delen van het gebied komen slecht doorlatende lagen voor, waardoor zich hier in het verleden hoogveen heeft kunnen ontwikkelen. Er bevinden zich nog dikke restveenpakketten. De bestaande natuur is desondanks toch verdroogd door verlies van grondwater als gevolg van de ontwatering van het omliggende landbouwgebied.

De bestaande natuurkern bestaat voornamelijk uit verdroogd tot nat Berken–Zomereikenbos met dominantie in de ondergroei van Pijpestro en Adelaarsvaren. Plaatselijk komen op de natte plekken Dopheide, Eenarig wollegras en Veenpluis tot ontwikkeling en op de drogere delen Struikheide. Kleine kernen veenmos ontwikkelen zich plaatselijk op lage delen tussen pollen Pijpestro. Dit zijn kenmerk-ende soorten voor hoogveen- of natte heidevegetaties.

In de bestaande natuurkern komen de Gladde slang, Heikikker,

Vinpoetsalamander, Heideblauwtje, Oranje zandoogje, Blauwborst, Wintertaling en Geelgors voor. De landbouwgronden bieden in de wintermaanden rust- en fourageer gelegenheid voor ganzen en Kraanvogels. Tevens broedt de Wulp rondom het Grauwveen.

3.2 Driehonderd Bunders

De Driehonderd Bunders ligt aan de noordzijde van de Mariapeel, tussen Griendtsveen in het noorden en het Mariaveen in het zuiden.

Een smalle strook landbouwgrond (grasland) ten noorden van de bestaande natuur is aangewezen als nieuwe natuur met hoge prioriteit (totale oppervlakte: ca. 10 ha). Hiervan is reeds 8 ha verworven en in eigendom van Staatsbosbeheer de overige ca. 2 ha (nieuwe natuur met hoge prioriteit) moet nog verworven worden.

In de Driehonderd Bunders is het veen grotendeels afgegraven, getuige de aanwezigheid van wijken en halfslagsloten. De wijken stonden voorheen in open verbinding met de Helenavaart en hebben onder invloed gestaan van voedselrijk Maaswater. De wijken beginnen plaatselijk te verlanden.

In 1996 is in het kader van Waterconserveringsplan Mariapeel het waterpeil in de Driehonderd Bunders opgezet.

De Driehonderd Bunders ontvangt water uit het hoger gelegen Mariaveen, via de ondergrond. Het gebied zelf geldt gedeeltelijk ook als infiltratiegebied. Lokaal vangen wijken en sloten kwelwater af. Wijken die in de dekzandruggen insnijden hebben een drainerende werking in het natuurgebied. In de strook nieuwe natuur ten noorden van de Driehonderd Bunders ligt een watergang die kwelwater in oostelijke richting afvoert naar het Kanaalbos.

In het gebied komen slecht doorlatende lagen voor, waardoor zich hier in de lagere delen in het verleden hoogveen heeft kunnen ontwikkelen. Er bevinden zich hier plaatselijk nog dikke restveenpakketten. De bestaande natuur is desondanks toch verdroogd door de drainerende werking van wijken en halfslagsloten en de hierboven genoemde watergang in de nieuwe natuur. Dit heeft een negatief effect op de grondwaterstanden in de Driehonderd Bunders.

De kade aan de oostzijde van de Helenavaart is voornamelijk opgebouwd uit veen, dat onderhevig is aan oxidatie en doorgroei van boomwortels. Het gevolg daarvan is dat er langzaam maar zeker lekken in de kade ontstaan. Mogelijk sijpelt voedselrijk Maaswater uit de Helenavaart door de kade het natuurgebied in. Daarnaast is de kade op sommige plekken te laag, waardoor ook

water uit de Helenavaart over de kade heen het natuurgebied in kan stromen en vice versa. Beiden hebben een ongewenst effect op de natuurwaarden.

De Driehonderd Bunders wordt gekarakteriseerd door een hoge bedekkingsgraad van Ruwe berk en Zomereik met dominantie in de ondergroei van Pijpestro en Adelaarsvaren. In de open structuurrijke delen wordt Pijpestro afgewisseld met o.a. Dopheide. Langs de randen van open water en tussen Pitrus en Pijpestro komen plaatselijk veenmossen tot ontwikkeling. In delen waar Eenarig wollegras en Veenpluis voorkomt is ook plaatselijk Ronde zonnedaauw en Moeraswolfsklauw aanwezig.

In de open structuurrijke delen zijn Gladde Slang, Heikikker, Spiegeldikkopje, Heideblauwtje en Noordse witsnuitlibel aanwezig. De Poelkikker beperkt zich tot kleine waterdelen in het oostelijke deel. In de beboste delen met open water komt de Vinpootsalamander voor.

De verscheidenheid aan biotopen zorgt voor een diversiteit in voorkomende vogelsoorten, zoals Dodaars, Nachtzwaluw, Blauwborst en Geelgors. Zoogdieren die hier voorkomen zijn o.a. Das, Vos en Waterspitsmuis.

3.3 Horster Driehoek

De Horster Driehoek ligt aan de noordoostzijde van de Mariapeel, waar in het verleden, met uitzondering van een strook ten zuiden van het Griendtsveen kanaal, geen landbouwactiviteiten hebben plaatsgevonden. Het gebied is een complex van droge en natte heide dat verregaand vergrast en verbost is.

De Horster Driehoek ligt lager dan het Mariaveen in het zuiden en hoger dan het Grauwveen in het noorden. Het gebied staat sterk onder invloed van het drainerend effect van het lager gelegen Grauwveen. Om het verlies van grondwater uit de Horster Driehoek naar het Grauwveen te verminderen wordt het waterpeil in het Kanaalbos (tussen de Kanaalweg en de spoorlijn) kunstmatig hoog gehouden. Het hoge waterpeil in het Kanaalbos heeft een bufferend effect ten opzichte van grondwater in de Horster Driehoek en het Grauwveen.

Water uit Griendtsveen wordt via een gemaal in de zijtak Kabroekse beek en het Kanaalbos gepompt. De kwaliteit van dit water (voedselrijk en gebiedsvreemd) past echter niet bij de nagestreefde ontwikkeling naar broekbos in het Kanaalbos.

Direct ten zuiden van de Kanaalweg ligt het Griendtsveen kanaal. De Eerste Hoofdwijk, die haaks op het Griendtsveen kanaal ligt, snijdt in zuidelijke richting in het natuurgebied.

Deze kanalen zijn destijds gedeeltelijk door een slecht doorlatende veen- of leemlaag ("formatie van Asten") gegraven en hebben zo een drainerend effect op de Horster Driehoek en Driehonderd Bunders. Tevens hebben de aanwezige wijken lokaal een drainerende werking in de Horster Driehoek.

Op de grens van bestaande en nieuwe natuur is in 1995/1996 in het kader van Waterconserveringsplan Mariapeel een kade aangelegd, haaks op het dal van de Kabroekse beek. Deze kade houdt gebiedseigen grond- en oppervlaktewater zoveel mogelijk binnen het gebied. Via een automatische meetoverlaat in de kade wordt overtollig water gedoseerd uit de Horster Driehoek afgevoerd naar de Kabroekse beek. Bijkomend voordeel is dat deze kade en overlaat bij veel neerslag zorgen voor buffering van water ten aanzien van het benedenstroomse gebied richting America.

Na uitvoering van Waterconserveringsplan Mariapeel is het water in delen van de Horster Driehoek boven maaiveld komen te staan. Het berkenbos is als gevolg daarvan plaatselijk afgestorven. In de natte delen is opnieuw een moeras tot ontwikkeling gekomen, waarin het aandeel veenmossen toeneemt en Eenarig wollegras zich vestigt. Op de wat ondiepere plekken is in de plassen massaal Loos blaasjeskruid tot ontwikkeling gekomen.

Aan de oostzijde van de Horster Driehoek liggen percelen nieuwe natuur (ca. 34 ha). In 2010/2011 is het noordelijke deel hiervan ingericht en in eigendom overgedragen aan Staatsbosbeheer. Ten zuiden van deze percelen moet nog ca. 15 ha nieuwe natuur met hoge prioriteit worden verworven. Deze percelen zijn ondersteunend aan de bestaande natuur in de Horster Driehoek; zij fungeren als hydrologische buffer om de invloed van de natte natuur op de omliggende landbouw (en vice versa) te verkleinen. In de Kabroekse beek is op de grens van nieuwe natuur en landbouwgebied een stuw aangelegd, waarmee het waterpeil in de hydrologische buffer (nieuwe natuur) geregeld wordt.

Gladde Slang en Heikikker zijn in de natte omgeving aanwezig. In open water in het zuidelijke deel komt de Vinpootsalamander voor. De Poelkikker wordt aangetroffen in vennen en wijken. Op de open heidevlakten komen Spiegeldikkopje en Heideblauwtje voor. Vogels die in het gebied worden aangetroffen zijn Dodaars, Blauwborst, Roodborsttapuit, Geelgors. De landbouwgronden aan de oostzijde bieden in de wintermaanden rust- en fourageer gelegenheid voor ganzen en Kraanvogels. Zoogdieren die hier voorkomen zijn o.a. Das en Vos.

3.4 Mariaveen (inclusief Van Well Peelke)

Het Mariaveen ligt aan de zuidzijde van de Mariapeel. Er liggen dekzandruggen, waardoor hoogteverschillen van enkele meters voorkomen. De vegetatie bestaat uit droge tot natte heide, die op veel plaatsen is vergrast (Pijpestro) en verbost (Zachte berk, Zomereik). In het zuidoosten komen veenputten voor, die relatief hoog gelegen zijn en door de slecht doorlatende ondergrond nat zijn. Dit zijn belangrijke plekken waar actief hoogveen aanwezig is. Tevens worden hier Kleine veenbes, Witte snavelbies, Lavendelheide en Ronde en Kleine zonnedaauw aangetroffen.

Het gebied ligt hoger dan de Horster Driehoek en de Driehonderd Bunders en fungeert als inzijngingsgebied van het grondwatersysteem. Afstroming van oppervlaktewater vindt plaats via hydrologische compartimenten richting de Horster Driehoek.

Aan de oostzijde van het Mariaveen ligt het zogenaamde Defensiekanaal, een voormalige anti-tankgracht van de Peel-Raamstelling uit de Tweede Wereldoorlog. Deze is destijds gedeeltelijk door een slecht doorlatende bodemlaag ("formatie van Asten") gegraven en draineert het Mariaveen.

Direct ten oosten van het Mariaveen ligt het landbouwgebied van Evertsoord. Het landbouwkundig gebruik heeft eveneens een bepaalde mate van een drainerend effect op het Mariaveen.

In het gebied worden Gladde Slang en Heikikker aangetroffen. Op structuurrijke delen komen de Levendbarende hagedis, Spiegeldikkopje, Heideblauwtje, Kommavlinder, Glassnijder en Tengere Pantserjuffer voor. Bij het veenputten-complex zijn ook Venwitsnuitlibel en Noordse witsnuitlibel aanwezig. De Vinpootsalamander wordt voornamelijk in het beboste westelijk deel aangetroffen. In het zuidelijke deel van het Mariaveen komt een dassenburcht voor.

Van Well Peelke

Ten zuiden van het Mariaveen en de Helenaveenseweg ligt het sterk verdroogde peelrestant Van Well Peelke. De bestaande natuur (ca. 4 ha) bestaat uit een bosje en een plas en maakt onderdeel uit van de ecologische verbinding tussen de Mariapeel en het dal van de Groote Molenbeek. Aan de noord- en westzijde liggen percelen nieuwe natuur met hoge prioriteit (totale oppervlakte ca. 9,3 ha), die is aangewezen als hydrologische buffer voor het Van Well Peelke.

Het gebied Van Well Peelke ligt op een dekzandrug en is één van de laatst ontgonnen gebieden van de Mariapeel. Het ligt tussen het zuidelijker gelegen inzijngingsgebied Marisberg en de Mariapeel en watert af in zuidoostelijke richting via de Boksloot naar de Groote Molenbeek.

In de bestaande natuur komen slecht doorlatende lagen voor, waardoor zich hier in het verleden hoogveen heeft kunnen ontwikkelen. De bovengrond bestaat uit sterk veraard en verzuurd veen.

gladde slang

4 Visie en streefbeeld

In dit hoofdstuk wordt de visie op de aanpak van de realisatie van de natuurdoelen en het algemene streefbeeld beschreven. Vervolgens worden kansen en knelpunten benoemd.

4.1 Visie aanpak realisatie natuurdoelen

De sleutel tot succes voor het realiseren van de natuurdoelen vormt het herstel van het hydrologisch systeem van de Mariapeel. Herstel van het hydrologisch systeem begint met de verwerving van die landbouw-gronden, die een onlosmakelijke hydrologische eenheid vormen met de Mariapeel. Deze veelal laaggelegen gronden hebben in de huidige situatie een negatieve drainerende werking op het grondwater in de Mariapeel. Het gaat hierbij om landbouwpercelen met de status nieuwe natuur, die via watergangen en diepe drainage veel water afvoeren uit het gebied om landbouwkundig gebruik mogelijk te maken.

Voor herstel van het grondwatersysteem in de bestaande natuur is verwerving van deze gronden, gevolgd door functieverandering (landbouw naar natuur), noodzakelijk. Bij herstel van de hydrologische eenheid van de Mariapeel is normaal landbouwkundig gebruik van de nieuwe natuur gronden niet meer mogelijk.

Het ruimtelijk toevoegen van de nieuwe natuur aan de Mariapeel is een belangrijke stap om de natte natuurdoelen te realiseren. Vervolgens moeten hydrologische maatregelen worden getroffen om water in deze gebieden op een hoog en stabiel peil vast te houden. Daarnaast moeten maatregelen worden getroffen om wateroverlast in het omliggende, blijvende landbouwgebied te beperken. Het gaat hierbij om de uitwerking van maatregelen, zoals opgenomen in NLP.

Globaal zijn onderstaande maatregelen in de nieuwe natuur noodzakelijk:

- een strikte scheiding van natte natuur en landbouw door harde peilscheidingen in de vorm van boven- en ondergrondse kades, vaak op de grens van natuur- en landbouwgebied;
- het inrichten van de nieuwe natuur als hydrologische buffer tussen natuur- en landbouwgebied;
- het dempen van watergangen in de nieuwe natuur.

Daarnaast moet de waterhuishouding in het omliggende, blijvende landbouwgebied worden aangepast op het waarborgen van het landbouwkundig gebruik, zonder dat er negatieve effecten op de natuur optreden. Dit gebeurt door:

- het verplaatsen en nieuw aanleggen van watergangen;
- het omleiden van landbouwwater om de natuur heen;
- het treffen van compenserende maatregelen in het landbouwgebied.

Ook in de bestaande natuur zijn interne hydrologische maatregelen noodzakelijk, zoals het wegnemen van de drainerende werking van sloten, wijken en kanalen.

Om de ecologische kwaliteit van de natuur te ontwikkelen worden ook maatregelen uitgevoerd die niet direct gericht zijn op het hydrologisch systeem, zoals bijvoorbeeld het verwijderen van de exoot trosbosbes en het verbeteren van de leefomgeving van bepaalde zeldzame diersoorten.

4.2 Streefbeeld

De Mariapeel zal bestaan uit een hoogveenlandschap met een afwisseling van hoogveen, natte heide en droge heide. De Natura 2000-habitattypen Actieve hoogvenen en Herstellende hoogvenen hebben een aanzienlijke kwaliteits-verbetering ondergaan en het areaal Actieve hoogvenen is vergroot.

Er is onderscheid te maken in drie hydrologisch verschillende functiegebieden (zie kaartbijlage 3):

1. Kerngebieden: compartimenten, waarin maatregelen gericht zijn op hoogveenvorming;
2. Ondersteunende gebieden: compartimenten, waarin de hydrologische maat-regelen zijn gericht op het optimaliseren van waterpeilen in de kerngebieden;
3. Hydrologische bufferzones: percelen nieuwe natuur, waar maatregelen gericht zijn op anti-verdroging en bescherming van de bestaande natuurgebieden.

De bestaande natuur in Driehonderd Bunders, Horster Driehoek (herstellende hoogvenen), Mariaveen (actieve hoogvenen) en Grauwveen vormen de kerngebieden en ondersteunende gebieden. Alle nieuwe natuur en het Van Well Peelke vormen de hydrologische bufferzones.

Alle gronden binnen de EHS zijn verworven en zodanig ingericht dat de waterhuis-houding voldoet aan de eisen die de ontwikkeling van hoogveen daaraan stelt. Dit betekent dat in de nieuwe natuur de grondwaterstand is verhoogd en dat zoveel mogelijk gebiedseigen grond- en oppervlaktewater binnen de kerngebieden wordt vastgehouden.

Door het instellen van hogere waterstanden in de aanliggende nieuwe natuur (hydrologische bufferzones) zijn waterstandfluctuaties in de kerngebieden en ondersteunende gebieden aanzienlijk verkleind. Tevens is de toestroom van voedselrijk water van voormalige landbouwgronden en vanuit de Helenavaart naar de kerngebieden zoveel mogelijk beperkt. Daarnaast zijn in de kerngebieden en ondersteunende gebieden interne maatregelen getroffen om water langer in het gebied vast te houden en de grondwaterstand meer te stabiliseren.

De maatregelen hebben geleid tot een aanzienlijke kwaliteitsverbetering voor de habitattypen Actieve hoogvenen en Herstellende hoogvenen.

Afgezet tegen het vigerende beleid en wet- en regelgeving is het omliggende landbouwgebied zó ingericht dat er de komende jaren geen aanvullende maatregelen meer hoeven te worden genomen met betrekking tot de waterhuis-houding in het landbouwgebied.

De landbouw rondom het natuurgebied behoudt een efficiënte bedrijfsvoering. Het opbrengend vermogen van de grond is minimaal gelijk of hoger dan voor de uitvoering van onderhavig inrichtingsplan.

Drainage die is aangelegd bestaat uit het peilgestuurde systeem. De stuwpeilen in de watergangen zijn afgestemd op het agrarisch grondgebruik en vastgelegd in het streefpeilenplan en de Keur van

het waterschap. Enkele laag gelegen percelen zijn opgehoogd, zodat het agrarisch gebruik van voor de uitvoering van het inrichtingsplan gewaarborgd is.

Eventuele natschade vanuit de vernatte natuur is vooraf gecompenseerd door het uitvoeren van technische maatregelen of door afkoop van natschade. Door middel van monitoring worden de grond- en oppervlaktewaterstanden gemonitord.

Door vrijwillige herverkaveling is de gemiddelde (huis)kavelgrootte en de ligging van de veldkavels ten opzichte van de huiskavel verbeterd, waardoor de landbouw-structuur verbetert.

De agrariërs die binnen de begrenzing van de EHS lagen zijn volledig gecompenseerd, in geld of grond, of door de uitvoering van compenserende maatregelen.

5 Inrichtingsmaatregelen per deelgebied

In voorgaande hoofdstukken zijn de visie en doelstellingen van het voorliggend plan beschreven. Om deze doelen te verwezenlijken moeten een aantal maatregelen worden uitgevoerd. Deze bestaan enerzijds uit verwerving van benodigde gronden en anderzijds uit het uitvoeren van fysieke maatregelen.

Zoals eerder in dit plan vermeld staat het inrichtingsplan niet op zichzelf, maar is het een vervolg op het Landinrichtingsplan Peelvenen. In dit kader zijn reeds diverse maatregelen uitgevoerd (zie paragraaf 1.1 en 1.2). De resterende maatregelen hebben realisatie van de EHS (verwerving en inrichting) en realisatie van NLP als doel. In dit hoofdstuk worden deze inrichtingsmaatregelen zo concreet mogelijk beschreven. De maatregelen worden per deelgebied beschreven en zijn weergegeven op kaartbijlage 5a t/m 5d.

Een aantal maatregelen van het inrichtingsplan maken onderdeel uit van een Meerjarenovereenkomst (MJO), die Staatsbosbeheer met provincie Limburg heeft gesloten. Bij de maatregelen staat specifiek aangegeven of dit wel of niet het geval is.

Streefpeilen

Het aanpassen van de waterhuishouding is de eerste aanzet tot het bereiken van de doelen in de natuur en in de landbouw. Pas na het instellen van de juiste oppervlaktewaterpeilen worden deze doelen duurzaam gerealiseerd. Daartoe zijn de zogenaamde streefpeilen bepaald. Op kaartbijlage 6 zijn op een aantal locaties de huidige (voor zover bekend) en toekomstige streefpeilen van het oppervlaktewater weergegeven. De vaststelling van deze streefpeilen is een verantwoordelijkheid van het waterschap en geschiedt via een eigen juridische procedure.

Voor deelgebied Grauwveen zijn de oppervlaktewaterpeilen in de huidige situatie én na uitvoering van het inrichtingsplan berekend voor verschillende afvoeren door Royal Haskoning [Uitwerken NLP maatregelen Grauwveen, 9W7767.Ao, 24-08-2011].

Voor deelgebied Horster Driehoek en twee locaties in het Grauwveen zijn de streefpeilen van het oppervlaktewater bepaald op basis van een drooglegging van 70 cm-mv voor agrarisch bouwland bij een gemiddelde winterafvoer (50% maatgevende afvoer) op minimaal 90% van het perceel.

5.1 Grauwveen

Op hoofdlijnen worden drie belangrijke maatregelen getroffen:

1. Verwerving van nieuwe natuur en functieverandering van deze percelen naar natuur, zodat het Grauwveen kan gaan functioneren als hydrologische buffer voor de Mariapeel.

2. Aanpassing van de waterhuishouding in en rondom het Grauwveen, zodat de bestaande en nieuwe natuur als hydrologische eenheid met de Mariapeel kan functioneren en de waterhuishouding in de blijvende landbouw rondom het Grauwveen onafhankelijk van de natuur kan functioneren.
3. Afscherming van de hoogveenrestanten in de bestaande natuur van het Grauwveen tegen negatieve invloeden vanuit de omgeving.

Onderstaand worden de maatregelen beschreven die hiervoor noodzakelijk zijn.

5.1.1 Verwerving nieuwe natuur

Voor de volledige inrichting van het Grauwveen dient ten westen en ten oosten van de bestaande natuur in totaal nog ca. 45,9 ha nieuwe natuur met hoge prioriteit te worden verworven en komt in aanmerking voor de inzet van onteigening.

De nieuwe natuur wordt ingericht als hydrologische bufferzone door het verhogen van de grond- en oppervlaktewaterstanden. Modelberekeningen in het NLP tonen in een groot deel van het gebied een potentieel gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) tot boven het maaiveld. Hierdoor zal een voedselrijk moeras (Rietmoeras en Grote zeggemoeras) met Berkenbroekbos ontstaan, dat op langere termijn zal verschromelen.

- Verhogen stuwpeil blauwe bessen percelen
Op de meest oostelijk gelegen landbouwgronden met de status nieuwe natuur met hoge prioriteit (ca. 6 ha) worden momenteel blauwe bessen geteeld. Deze extensieve, meerjarige en kostbare teelt staat erom bekend dat zij een hoge grondwaterstand aan kan, die past bij de het grondwaterregime dat nodig is bij het realiseren van de natuurdoelen.
Op basis van dit gegeven wordt voor deze nieuwe natuur gronden ingestoken om met de grondeigenaar en gebruiker tijdig een langdurige overeenkomst af te sluiten. In deze overeenkomst worden hoge grondwaterstanden geborgd bij handhaving van het huidig agrarisch gebruik. Hiertoe worden technische maatregelen getroffen gericht op hoge, stabiele grondwaterstanden. Dit pakket van maatregelen en borging maakt verwerving (en inrichting) van de gronden minder noodzakelijk. Met deze technische oplossing wordt afgeweken van het NLP.

Voor het verhogen van het stuwpeil wordt een klepstuw aangelegd in watergang Grauwveen in de zuidoosthoek van deze gronden. Tevens wordt de bestaande drainage vervangen door een peilgestuurde drainage, waarbij de drainagebuizen op een kortere afstand naast elkaar liggen.

5.1.2 Maatregelen nieuwe natuur

- Dempen watergangen en onklaar maken van buisdrainage in nieuwe natuur
Watergangen in de nieuwe natuur, die nu nog een functie hebben voor afwatering van landbouwpercelen, zullen na verwerving worden gedempt of sterk verondiept. Een aantal percelen nieuwe natuur zijn momenteel gedraineerd. Deze buisdrainage wordt onklaar gemaakt.
- Verwijderen gemaal
Het gemaal, dat momenteel de grondwaterstanden in het landbouwgebied reguleert, wordt na verwerving en inrichting van de gronden verwijderd.

5.1.3 Maatregelen bestaande natuur

- Dempen watergangen
Watergangen in de bestaande natuur worden gedempt om zoveel mogelijk water binnen het gebied vast te houden. Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.
- Aanleg bovengrondse kade
Om gebiedseigen voedselarm water zoveel mogelijk binnen de bestaande natuur te houden en om de eventuele instroom van voedselrijk water vanuit de nieuwe natuur (voormalige landbouwgronden) tegen te gaan wordt op de grens van de bestaande en de nieuwe natuur op het maaiveld een kade aangelegd.
Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.
- Afdichten duiker Grauwveenweg
Ten noorden van de Grauwveenweg is een kunststof duiker aangetroffen die bij hoge waterstanden voedselrijk water inlaat in de bestaande natuur. Deze duiker heeft geen functie meer en wordt afgedicht of verwijderd.
Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.1.4 Maatregelen Nieuw Limburgs Peil t.b.v. hydrologische bufferfunctie Grauwveen

Onderstaande maatregelen zijn gebaseerd op een uitwerking van het NLP, die is uitgevoerd door Royal Haskoning in opdracht van Dienst Landelijk Gebied [Uitwerken NLP maatregelen Grauwveen, 9W7767.Ao, 24-08-2011].

- Sterk verondiepen deel watergang Grauwveen en aanleg regelbare stuw
Het deel van de watergang Grauwveen dat binnen de bestaande of nieuwe natuur ligt, wordt sterk verondiept om zijn drainerende werking op de Mariapeel (met name Horster Driehoek) op te heffen. De watergang Grauwveen wordt verondiept tot een bodemniveau van 29,6 m +NAP, olopend naar het westen toe. Aan de noordzijde wordt deze laagte voorzien van een flauw talud, zodat overtollig water uit de nieuwe natuur naar de

voormalige watergang kan afstromen en vertraagd kan worden afgevoerd in oostelijke richting.

Aan de oostzijde wordt op de grens van natuur- en landbouwgebied een klepstuw aangelegd met een breedte van 2 meter en een maximaal stuwpeil van 30,5 m +NAP, dat ongeveer overeenkomt met de maximale maaiveldhoogte van de nieuwe natuur in het Grauwveen. De watergang ter plaatse van de stuw krijgt een bodemhoogte van 29,6 m +NAP, dat overeenkomt met ca. 10 cm onder het laagste maaiveldpunt van de nieuwe natuur in het Grauwveen. De stuw kan worden ingesteld op peilen tussen 29,8 en 30,5 m +NAP.

- Aanleg ondergronds scherm, bovengrondse kade en watergang
Ter voorkoming van het wegstromen van grondwater vanuit de nieuwe natuur van het Grauwveen naar en het optreden van wateroverlast in het omliggende landbouwgebied wordt een scherm in de ondergrond aangelegd. Dit scherm wordt aangelegd aan de noord- en oostzijde van de nieuwe natuur, binnen de begrenzing van de EHS, tot een diepte van ca. 1,5 meter.

Ter plaatse van het ondergrondse scherm wordt tevens op het maaiveld een kade aangelegd met een maximale waakhogte van 0,5 meter, tot een maximale hoogte van 31,0 m +NAP. Deze maatregel voorkomt dat er vanuit de natuur water over maaiveld wegstroomt naar het landbouwgebied.

Er is nog onduidelijkheid over de nut en noodzaak van de aanleg van een ondergronds scherm aan de noordzijde van de bestaande natuur. Om die onduidelijkheid weg te nemen zijn peilbuizen geplaatst en worden minimaal een jaar de grondwaterstanden gemeten. Op basis van deze resultaten wordt besloten om het scherm ter plaatse wel of niet aan te leggen.

Aan de oostzijde van het scherm en de kade wordt een bestaande watergang vergroot, die afwatert in zuidelijke richting naar watergang Grauwveen. Deze watergang wordt aangelegd voor de ontwatering van de landbouwpercelen aan de oostzijde van de nieuwe natuur (bodembreedte: 0,5 meter, talud 1:1,5). Uiteindelijk komt deze watergang benedenstrooms van een extra stuw in watergang Grauwveen uit. Deze watergang krijgt geen open verbinding met de watergang Aanvoerleiding Dorperpeelweg die aan de noordzijde ligt.

- Aanleg regelbare stuw zuidzijde spoorlijn
In de watergang net ten zuiden van de spoorlijn, die uitkomt in watergang zijtak Kabroekse beek, wordt aan de oostzijde een klepstuw aangelegd om in deze watergang te kunnen stuwen. Deze stuw wordt op hetzelfde moment en op dezelfde hoogte ingesteld als de klepstuw aan de noordzijde van de spoorlijn.
- Dempen/verondiepen watergangen
De watergang Spoor ten westen van het Grauwveen en net ten noorden van de spoorlijn wordt gedempt of sterk verondiept.

5.1.5 Maatregelen Nieuw Limburgs Peil t.b.v. omleiding waterhuishouding landbouwgebied

- Omkering stromingsrichting, afwatering en aanpassingen watergangen

In de huidige situatie watert het landbouwgebied ten westen en ten noorden van het Grauwveen af in zuidelijke en vervolgens in oostelijke richting via watergang Grauwveen aan de noordzijde van de spoorlijn. De afvoerfunctie van deze watergang in de bestaande en nieuwe natuur komt in de nieuwe situatie over deze gehele lengte te vervallen.

In de nieuwe situatie watert dit landbouwgebied af in oostelijke richting via de aan te passen watergang Grauwveen, ten noorden van de Grauwveenweg. Hiertoe wordt de stromingsrichting van deze watergang langs de Grauwveenweg omgekeerd. Tevens wordt het verhang omgekeerd, wordt de bestaande watergang vergroot en doorgetrokken waar deze niet aanwezig is (bodembreedte: 1 meter, talud 1:1,5).

Om de omkering van de stromingsrichting mogelijk te maken wordt in watergang Grauwveen langs de Grauwveenweg de bestaande stuw verwijderd en een nieuwe klepstuw aangelegd. Het stuwpeil wordt verhoogd en de stuw wordt t.o.v. de huidige stuw verbreed van 0,5 naar 1,0 m. Het verhogen van het stuwpeil is een aanvulling ten opzichte van het NLP.

Tussen de Ysselsteynseweg en de spoorlijn ligt een kleine watergang die wordt vergroot (bodembreedte: 0,5 meter, talud 1:1,5) voor voldoende afwatering van aangelegen landbouwpercelen. Deze maatregel is een aanvulling ten opzichte van het NLP.

In afwijking van het NLP wordt de afwatering van het landbouwgebied ten westen en noorden van het Grauwveen niet om het bosje ten noorden van de Grauwveenweg geleid. De afwatering vindt in een doorgaande lijn langs de Grauwveenweg plaats. Met deze kortere weg wordt het bosje zelf minder gedraineerd. Bovendien vraagt deze aanpassing minder ruimtebeslag op landbouwgrond en kan de watergang direct langs de Grauwveenweg beter onderhouden worden. Ter plaatse van het bosje wordt de aan te passen watergang afgedicht, bijvoorbeeld met leem, zodat er geen uitwisseling van water plaatsvindt van en naar het bosje.

- Afwatering via watergang Dorperpeel

Het water van de omleiding wordt van watergang Grauwveen onder de Grauwveenweg door geleid. De bestaande duiker onder de Grauwveenweg wordt vervangen door een grotere duiker.

Vervolgens kruist het water de Dorperpeelweg en watergang Aanvoerleiding Dorperpeel en wordt het water naar watergang Dorperpeel geleid. De technische uitwerking van de kruising (bijvoorbeeld via aanleg van een pompemaal of een sifon) wordt in overleg met het waterschap gedaan. Op basis van een afweging van technische uitvoerbaarheid, kosten en het te verwachten beheer en onderhoud wordt een keuze gemaakt in

de besteksfase van het project.

Tussen de nieuwe duiker onder de Grauwveenweg en de kruising met de Dorperpeelweg en watergang Aanvoerleiding Dorperpeel wordt de bestaande watergang aan de westzijde van de Dorperpeelweg vergroot.

De bestaande watergang Dorperpeel wordt vergroot tot de kruising met watergang 1e zijtak Dorperpeel (bodembreedte: 1 meter, talud 1:1,5). Indien voor het kruisen van Dorperpeelweg en Aanvoerleiding Dorperpeel gekozen wordt voor de aanleg van een sifon (en niet voor een pompemaal), dan dient een nieuwe stuw te worden aangelegd bij de kruising van watergangen Dorperpeel en 1e zijtak Dorperpeel.

5.1.6 Compenserende maatregelen landbouw

Waar de set aan maatregelen leidt tot voorziene wateroverlast en/of -schade aan landbouwpercelen of bebouwing, worden compenserende maatregelen genomen.

Deze maatregelen bestaan uit de aanleg van peilgestuurde drainage, het ophogen van percelen, het verbeteren van de afwatering rondom aanwezige bebouwing of de afkoop van natschade.

In het overgrote deel van de omliggende landbouwpercelen is recent peilgestuurde drainage aangelegd (zie kaartbijlage 4), waardoor de aanleg van aanvullende peilgestuurde drainage als compenserende maatregel waarschijnlijk maar beperkt nodig zal zijn.

Indien er toch onvoorziene natschade optreedt, dan kan de betreffende agrariër een beroep doen op de nadeelcompensatie-/natschaderegeling. Op kritische locaties worden de grondwaterstanden gemonitord. Tevens wordt de nulsituatie vastgelegd.

De zuidelijke delen van de percelen ten noorden van de Grauwveenweg voldoen in de huidige en toekomstige situatie niet overal aan een drooglegging voor akkerland (70 cm-mv in de winter). Deze percelen kunnen bij de uitvoering van dit project eventueel verbeterd worden met compenserende maatregelen, zoals ophoging. Al deze percelen zijn momenteel peilgestuurd gedraineerd.

Belangrijke randvoorwaarde voor de uitvoering van het inrichtingsplan is dat de drooglegging van gebouwen (en eventuele kelders) en erf op het adres Dorperpeelweg 19 en het relaishuisje langs het spoor gegarandeerd is.

Hiertoe kan om het erf van Dorperpeelweg 19 een watergang worden aangelegd.

Voor het relaishuisje kan bijvoorbeeld een permanente bemaling en een boven-grondse kade om het huisje worden aangelegd. De keuze voor een definitieve oplossing wordt in de besteksfase van het project gemaakt, in overleg met de betreffende eigenaren.

5.1.7 Overige maatregelen

- **Aanleg faunapassages onder spoorlijn**
Net ten oosten van Griendtsveen worden twee faunatunnels onder het spoor door aangelegd. Zo kunnen Gladde slang, Heikikker en Das weer migreren tussen het Grauwveen en de Mariapeel.
Deze duikers worden aangelegd door ProRail in het kader van het Meerjaren-programma Ontsnipering (MJPO).
- **Verbeteren leefomgeving Gladde slang**
Voor een verbeterde leefomgeving van de Gladde slang wordt in de bestaande natuur van het Grauwveen ca. 2,5 ha fijnsparrenbos gekapt en omgevormd tot heideterrein.
Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.
- **Bereikbaarheid relaishuisje ProRail in stand houden**
Het relaishuisje langs het spoor dient te allen tijde bereikbaar te blijven. Dit kan bijvoorbeeld worden opgelost door op de bovengrondse kade aan de oostzijde van de nieuwe natuur een onverharde weg tot aan het relaishuisje aan te leggen of door de huidige onverharde toegangsweg op te hogen. De keuze voor een definitieve oplossing wordt in de besteksfase van het project gemaakt, in overleg met de betreffende eigenaren.

5.2 Driehonderd Bunders

In de Driehonderd Bunders is het van belang dat er zoveel mogelijk gebiedseigen grond- en oppervlaktewater binnen het gebied blijft. De strook nieuwe natuur (ca. 10 ha) aan de noordzijde fungeert dan als hydrologische bufferzone. Tevens moet de instroom van voedselrijk, gebiedsvreemd water uit de Helenavaart naar het natuurgebied worden voorkomen.

Onderstaand worden de maatregelen beschreven die hiervoor noodzakelijk zijn.

5.2.1 Verwerving nieuwe natuur

Voor de volledige inrichting van de hydrologische bufferzone dient nog 2,0 ha nieuwe natuur met hoge prioriteit aan de westzijde te worden verworven en komt in aanmerking voor de inzet van onteigening. De verwerving van een strook van 10 meter breed (ca. 0,24 ha) aan de zuidzijde van deze gronden heeft de hoogste prioriteit om daar een bovengrondse kade en scherm in de ondergrond aan te leggen (zie paragraaf 5.2.2). Voor het overige deel nieuwe natuur kunnen over de wijzigingen van het peil en de inrichting afspraken worden gemaakt waardoor landbouwkundig gebruik mogelijk blijft voor de toekomst. Voorwaarde is wel dat tijdig met de eigenaar en gebruiker hierover een overeenkomst kan worden gesloten voor de toekomst

5.2.2 Maatregelen nieuwe natuur

Om gebiedseigen voedselarm grond- en oppervlaktewater zoveel mogelijk binnen de bestaande natuur te houden en om de eventuele instroom van voedselrijk water vanuit de nieuwe natuur (voormalige landbouwgronden) tegen te gaan wordt op de grens van de bestaande en de nieuwe natuur over de gehele lengte van ca. 1.150 m op het maaiveld een kade aangelegd. De watergang tussen bestaande en nieuwe natuur wordt gedempt.

Aan de zuidzijde van de gehele strook nieuwe natuur wordt een scherm in de ondergrond aangelegd binnen een strook van maximaal 10 meter. In het westelijke deel, dat nog niet verworven is, wordt aan de noordzijde van het scherm indien noodzakelijk, zie paragraaf 5.2.1, een watergang aangelegd om het noordelijk gelegen perceel te kunnen ontwateren (vergelijkbaar met de huidige situatie).

Voor de exacte locatie en diepte van het scherm (afhankelijk van de bodemopbouw) en hoogte van de kade vindt momenteel nog onderzoek plaats.

Deze maatregelen zijn onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.2.3 Hydrologische fijnregeling

In de Driehonderd Bunders worden een aantal halfslagsloten gedempt met gebieds-eigen materiaal (totale lengte: ca. 7 km). Tevens worden de wijken en halfslag-sloten afgedicht. Zo wordt er meer gebiedseigen water binnen het gebied vast-gehouden. Plaatselijk worden kleinschalige hydrologische maatregelen, zoals het plaatsen van stuwen en dammen, uitgevoerd om het watersysteem stabiel te maken. Tevens worden bestaande stuwen vervangen en verbreed, waardoor de afvoercapaciteit verbetert en het gewenste waterniveau sneller wordt bereikt. Deze maatregelen zijn onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.2.4 Afdichten Helenavaart

Het vermoeden bestaat dat voedselrijk, gebiedsvreemd water uit de Helenavaart door de oostelijke kade in de Driehonderd Bunders infiltreert. Dit vermoeden moet door nader onderzoek worden bevestigd, waarna nader te bepalen maatregelen kunnen worden getroffen, die gericht zijn op het afdichten van de kade. Tevens worden twee dammen in de wijken richting Helenavaart verplaatst.

Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier deze maatregelen tot uitvoering worden gebracht. Hiervoor vindt momenteel onderzoek plaats.

Deze maatregelen zijn onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.2.5 Verhogen oostelijke oever Helenavaart

Plaatselijk wordt de oostelijke oever (breedte: 2 m) verhoogd. De waakhoogte moet over de gehele lengte 0,5 meter bedragen

boven het hoogste waterpeil, zodat er geen water meer over de kade het natuurgebied in kan stromen (en vice versa). Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.3 Horster Driehoek

Voor de natuur in de Horster Driehoek is het van belang dat er zoveel mogelijk gebiedseigen grond- en oppervlaktewater binnen het gebied blijft. De Horster Driehoek vormt een hydrologische eenheid met het Grauwveen. De maatregelen die zijn beschreven in paragraaf 5.1 hebben een grote positieve invloed op de grondwaterhuishouding van de Horster Driehoek.

De nieuwe natuur ten oosten van de Horster Driehoek wordt ingericht als hydrologische bufferzone. Onderstaand worden de maatregelen beschreven die hiervoor noodzakelijk zijn.

5.3.1 Afdichten Griendtsveen kanaal en Eerste Hoofdwijk

Op dit moment infiltreert gebiedseigen water via de bodem van het Griendtsveen kanaal en de Eerste Hoofdwijk naar de ondergrond. Dit moet worden voorkomen door de bodem van deze watergangen af te dichten.

Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier deze maatregelen tot uitvoering wordt gebracht. Hiervoor vindt momenteel onderzoek plaats.

Deze maatregelen zijn onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.3.2 Omkering bemaling Griendtsveen

Wanneer de maatregelen die zijn beschreven in paragraaf 5.1 zijn uitgevoerd, dan wordt de peilopzet in het Kanaalbos (als buffer tussen Horster Driehoek en Grauwveen) minder noodzakelijk. De inlaat van voedselrijk, gebiedsvreemd water uit Griendtsveen kan worden gestopt, mits alle maatregelen uit paragraaf 5.1 zijn uitgevoerd. Daarmee wordt het negatieve effect op de natuurdoelen m.b.t. de waterkwaliteit weggenomen.

Wanneer de inlaat van water uit Griendtsveen in het Kanaalbos wordt stopgezet, dient een alternatief te worden gezocht om water uit Griendtsveen af te voeren. Een mogelijke oplossing is de afwatering in westelijke (i.p.v. oostelijke) richting via het Griendtsveen kanaal-west op de Helenavaart.

Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

De uitvoering van deze maatregel maakt geen onderdeel uit van onderhavig inrichtingsplan en is niet opgenomen in het NLP. Staatsbosbeheer zal wel onderzoek en planvorming doen in het kader van de MJO.

5.3.3 Verwerving nieuwe natuur

Voor de volledige inrichting van de hydrologische bufferzone ten oosten van de Horster Driehoek dient nog ca. 15 ha nieuwe natuur met hoge prioriteit te worden verworven en komt in aanmerking voor de inzet van onteigening.

Voor de meest noordoostelijk gelegen landbouwgronden met de status nieuwe natuur met hoge prioriteit (ca. 1 ha) wordt in eerste instantie ingestoken op vrijwillige verwerving van de gronden. Indien dit mogelijk blijkt wordt ingestoken om met de grondeigenaar en gebruiker tijdig een langdurige overeenkomst af te sluiten. In deze overeenkomst worden hoge grondwaterstanden geborgd bij handhaving van het huidig agrarisch gebruik. Hiertoe worden technische maatregelen getroffen gericht op hoge, stabiele grondwaterstanden. Dit pakket van maatregelen en borging maakt verwerving (en inrichting) van de gronden minder noodzakelijk. Met deze technische oplossing wordt afgeweken van het NLP.

5.3.4 Maatregelen nieuwe natuur en onklaar maken van buisdrainage in nieuwe natuur

De watergang Mariaveen tussen de bestaande en nieuwe natuur wordt gedempt.

Op de grens van nieuwe natuur en landbouwgebied wordt, binnen de begrenzing van de EHS, een nieuwe watergang (inclusief onderhoudspad) aangelegd (bodembreedte: 1,0 meter, talud 1:1,5) aangelegd, danwel een bestaande watergang vergroot. Tevens worden twee OWL-stuwen aangelegd.

De nieuwe natuur ten zuiden van de Zwarte Plakweg is momenteel gedraineerd. Deze buisdrainage wordt onklaar gemaakt.

5.3.5 Afwatering via watergang Rengsven

In de huidige situatie watert het gehele landbouwperceel, dat grenst aan de bestaande natuur en ten zuiden van de Zwarte Plakweg ligt, af in westelijke richting via watergang Mariaveen. De afvoerfunctie van deze watergang komt in de nieuwe situatie in zijn geheel te vervallen.

In de nieuwe situatie watert het gedeelte van het perceel dat zijn landbouwfunctie houdt af in oostelijke richting via watergang Rengsven. Hiertoe wordt langs het landbouwperceel het verhang omgekeerd en de bestaande watergang vergroot (bodembreedte: 1 meter, talud 1:1,5). Tevens wordt een onderhoudspad aangelegd. Dit water komt uit op watergang Rengsven, die daardoor meer water moet afvoeren. Daarom wordt deze watergang eveneens vergroot (bodembreedte: 1 meter, talud 1:1,5) en wordt een onderhoudspad aangelegd.

5.3.6 Compenserende maatregelen landbouw

Waar de set aan maatregelen leidt tot voorziene wateroverlast en/of -schade aan landbouwpercelen of bebouwing, worden compenserende maatregelen genomen.

Deze maatregelen bestaan uit de aanleg van peilgestuurde drainage, het ophogen van percelen, het verbeteren van de afwatering rondom aanwezige bebouwing of de afkoop van natschade.

In het overgrote deel van de omliggende landbouwpercelen is recent peilgestuurde drainage aangelegd (zie kaartbijlage 4), waardoor de aanleg van aanvullende peilgestuurde drainage als compenserende maatregel waarschijnlijk maar beperkt nodig zal zijn.

Indien er toch onvoorziene natschade optreedt, dan kan de betreffende agrariër een beroep doen op de nadeelcompensatie-/natschaderegeling. Op kritische locaties worden de grondwaterstanden gemonitord. Tevens wordt de nulsituatie vastgelegd.

5.4 Mariaveen

Het actieve hoogveen in het veenputtencomplex in het zuidoosten van het Mariaveen moet optimaal beschermd worden tegen verdroging en verder worden ontwikkeld.

De nieuwe natuur rondom het Van Well Peelke dient ingericht te worden als hydrologische bufferzone.

Onderstaand worden de maatregelen beschreven die hiervoor noodzakelijk zijn.

5.4.1 Afdichten Defensiekanaal

Het Defensiekanaal wordt afgedicht om het wegstromen van gebiedseigen water uit het Mariaveen via het Defensiekanaal zoveel mogelijk te voorkomen.

Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier deze maatregel tot uitvoering wordt gebracht. Hiervoor vindt momenteel onderzoek naar de bodemopbouw en het watersysteem plaats.

Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.4.2 Hydrologische fijnregeling

Plaatselijk worden kleinschalige hydrologische maatregelen, zoals het plaatsen van stuwen en dammen, uitgevoerd om het watersysteem stabiel te maken. Tevens worden bestaande stuwen vervangen en verbreed, waardoor piekafvoeren sneller kunnen worden afgevoerd en het gewenste stabiele waterniveau sneller wordt bereikt.

Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

5.4.3 Verhogen stuwpeil Broomeerkanaal

In de uitstroom van het Broomeerkanaal wordt het stuwpeil gefaseerd verhoogd om meer water binnen het gebied vast te houden. Mogelijk moet de bestaande stuw daartoe worden aangepast of vervangen.

5.4.4 Verwerving nieuwe natuur en of verhogen stuwpeil blauwe bessen perceel

De nieuwe natuur rondom het Van Well Peelke is aangewezen als hydrologische bufferzone en om de Mariapeel ruimtelijk te verbinden met het peelrestant Van Well Peelke.

Voor de volledige inrichting van de hydrologische bufferzone dient nog ca. 9,32 ha nieuwe natuur met hoge prioriteit te worden verworven en komt in aanmerking voor de inzet van onteigening. Voor dit deel nieuwe natuur kunnen over de wijzigingen van het peil en de inrichting afspraken worden gemaakt waardoor het huidige landbouwkundig gebruik mogelijk blijft voor de toekomst. Voorwaarde is wel dat tijdig met de eigenaar en gebruiker hierover tijdig een overeenkomst kan worden gesloten voor de toekomst. Verhogen stuwpeil blauwe bessen percelen

Op de nieuwe natuur gronden met hoge prioriteit (ca. 9,32 ha) worden momenteel blauwe bessen geteeld. Deze extensieve, meerjarige en kostbare teelt staat erom bekend dat zij een hoge grondwaterstand aan kan, die past bij de het grondwater-regime dat nodig is bij het realiseren van de natuurdoelen.

Op basis van dit gegeven wordt voor deze nieuwe natuur gronden ingestoken om met de grondeigenaar en gebruiker tijdig een langdurige overeenkomst af te sluiten. In deze overeenkomst worden hoge grondwaterstanden geborgd bij handhaving van het huidige agrarisch gebruik. Hiertoe worden technische maatregelen getroffen gericht op hoge, stabiele grondwaterstanden. Dit pakket van maatregelen en borging maakt verwerving (en inrichting) van

de gronden minder noodzakelijk. Met deze technische oplossing wordt afgeweken van het NLP.

Voor het verhogen van het stuwpeil wordt een OWL-stuw aangelegd in het zuidelijk deel van de noord-zuid georiënteerde watergang die tussen de percelen ligt. Tevens wordt in de bestaande natuur van het Van Well Peelke op twee locaties een watergang afgedamt.

5.4.5 Compenserende maatregelen landbouw

Waar de set aan maatregelen leidt tot voorziene wateroverlast en/of -schade aan landbouwpercelen of bebouwing, worden compenserende maatregelen genomen.

Deze maatregelen bestaan uit de aanleg van peilgestuurde drainage, het ophogen van percelen, het verbeteren van de afwatering rondom aanwezige bebouwing of de afkoop van natschade.

In het overgrote deel van de omliggende landbouwpercelen is recent peilgestuurde drainage aangelegd (zie kaartbijlage 4), waardoor de aanleg van aanvullende peilgestuurde drainage als compenserende maatregel waarschijnlijk maar beperkt nodig zal zijn.

Indien er toch onvoorziene natschade optreedt, dan kan de betreffende agrariër een beroep doen op de nadeelcompensatie-/natschaderegeling. Op kritische locaties worden de grondwaterstanden gemonitord. Tevens wordt de nulsituatie vastgelegd.

5.4.6 Overige maatregelen

- Verbeteren leefomgeving Heideblauwtje

Voor een verbeterde leefomgeving van het Heideblauwtje wordt ca. 11 ha vergraste en dichtgegroeide terreindelen opgeschoond en geplagd om hervestiging van nieuwe heide mogelijk te maken.

Deze maatregel is onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie.

- Verwijderen trosbosbes

In het zuiden van het Mariaveen en plaatselijk in de rest van de Mariapeel wordt de trosbosbes verwijderd.

Het gebied, waar de trosbosbes wordt verwijderd, kan worden uitgebreid met het Van Well Peelke, in overleg met eigenaar en gebruiker.

Momenteel vindt onderzoek plaats op welke wijze de trosbosbes het beste bestreden kan worden.

Deze maatregel is geen onderdeel van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie en wordt gefinancierd met Europese subsidie (LIFE+).

6 Effecten

6.1 Effecten

De uitvoering van het plan heeft gevolgen voor het plangebied. Voor de besluit-vorming om mogelijk over te gaan tot onteigening is het van belang dat er goed inzicht bestaat in de relatie tussen de maatregelen en de effecten daarvan ten opzichte van de huidige (autonome) situatie, zoals die beschreven zijn in hoofdstuk 2.

Verwerving en inrichting van de nieuwe natuur (realisatie EHS), in combinatie met maatregelen in de bestaande natuur, verbeteren in sterke mate de condities voor het ontwikkelen van een functionerend hoogveenlandschap. Dit betekent dat in de bestaande natuur hogere en stabielere grondwaterstanden kunnen worden ingesteld. De leefomgeving voor typerende flora en fauna, behorend bij dit landschap, wordt hiermee verbeterd. Hiermee wordt voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen vanuit Natura 2000.

Uitvoering van het inrichtingsplan en het hanteren van de gewenste waterpeilen leidt tot een significante afname van de verdroging in de Mariapeel en in het Grauwveen. Naar verwachting zullen echter de natuurdoelen in deelgebied Van Well Peelke niet volledig behaald worden.

Door het inrichten van hydrologische bufferzones vindt de overgang van relatief hoge waterstanden in de natuur naar relatief lage waterstanden in het landbouw-gebied geleidelijker plaats. Voedselrijk en voedselarm water wordt zoveel mogelijk gescheiden.

Daar waar de verwachting is dat mogelijk wateroverlast en/of -schade voor landbouw of bebouwing optreedt, worden technische maatregelen genomen en worden de grondwaterstanden gemonitord.

Door de aanleg van twee faunatunnels onder de spoorlijn wordt voor Gladde slang, Heikikker en Das migratie tussen Grauwveen en Mariapeel mogelijk.

Door vrijwillige kavelruil verbetert de landbouwstructuur. Met de aanleg van peilgestuurde drainage kunnen op perceelsniveau de grondwaterstanden worden geregeld, waardoor droogteschade minder optreedt.

6.2 Monitoring

De voorgenomen maatregelen zijn in het hydrologisch model Ibrahim van Waterschap Peel en Maasvallei doorgerekend. Op basis van deze resultaten wordt op perceelsniveau slechts een inschatting gemaakt van de effecten. Het is niet mogelijk om exact (in cm) aan te geven hoeveel de grond- en oppervlaktewaterstand op perceelsniveau zal veranderen.

In het landbouwgebied worden op kritische locaties meetpunten ingericht om eventueel optredende natschade in beeld te brengen. Het meetnet wordt ruim (minimaal 1 jaar) voor start van de inrichting ingericht, waarbij tevens de nulsituatie wordt vastgelegd. Momenteel wordt een monitoringsplan opgesteld voor de totale Peelvenen.

Tevens wordt de hoogteligging van de spoorlijn gemonitord met behulp van meetbouten in de bovenleidingsportalen.

7 Verwerving en bestemming van gronden

7.1 Verwerving nieuwe natuur

Om de functiewijzigingen en maatregelen uit het inrichtingsplan te kunnen realiseren is verwerving van gronden nodig. Deze gronden worden in eerste instantie door Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) verworven op basis van vrijwilligheid, door aankoop ter plaatse of uitruil naar beschikbare ruilgrond. Gelijktijdig bij de goedkeuring van Gedeputeerde Staten van het Inrichtingsplan is ook gestart met de voorbereiding voor het opstellen van het Provinciaal Inpassings Plan (PIP). Indien minnelijke verwerving of technische maatregelen (waar mogelijk) niet tijdig (voor vaststelling van het provinciaal inpassingsplan) tot overeenstemming leidt, dan wordt Provinciale Staten gevraagd om akkoord te gaan met de inzet van onteigening op basis van titel IV (artikel 77) van de Onteigeningswet. Wanneer vóór de formele laatste bieding de gronden minnelijk zijn verworven of een langdurige overeenkomst over technische maatregelen is afgesloten, dan wordt de onteigeningsprocedure stopgezet. Alle benodigde gronden zijn opgenomen in onderstaande tabel en weergegeven op kaartbijlage 1. Voor het opstellen van deze kaart zijn detailkaartjes gemaakt met een berekening van de benodigde oppervlakte per perceel. In de onderstaande tabel zijn de te verwerven kadastrale percelen met een afgeronde oppervlakte opgenomen.

Percelen die voor onteigening in aanmerking komen			
Kadastraal perceel	Oppervlakte perceel	Oppervlakte in onteigening (EHS)	Technische maatregelen mogelijk (TM)
Horst I 251	5,94 ha	5,94 ha	
Horst I 252	12,98 ha	12,98 ha	
Horst I 995	21,84 ha	21,02 ha	
Horst S 80	14,23 ha	8,46 ha	
Horst S 84	18,95 ha	5,58 ha	
Horst G 898	0,78 ha	0,78 ha	TM 0,54 ha
Horst G 731	1,22ha	1,22 ha	TM 1,22 ha
Horst I 294	3,89 ha	3,89 ha	TM 3,89 ha
Horst I 988	4,40 ha	2,10 ha	TM 2,10 ha
Horst S 79	7,84 ha	1,01 ha	TM 1,01 ha
Sevenum Y 76	36,26 ha	9,32 ha	TM 9,32 ha
TOTAAL ca.		72,30 ha	TM 18,08 ha

Noodzaak

Op gronden binnen de nieuwe natuur met hoge prioriteit (EHS) die niet op minnelijke basis kunnen worden verworven, maar waarvan verwerving en functie-verandering absoluut noodzakelijk is voor de doelrealisatie, wordt ingezet op onteigening. Het betreft hier gronden nieuwe natuur, waarvan door provincie Limburg is

vastgesteld dat verwerving, functieverandering en inrichting onontbeerlijk is voor de realisatie van een kwantitatief en kwalitatief goed functionerende hydrologische eenheid met de bestaande natuur, waarbinnen de doelstellingen van Natura 2000 worden gerealiseerd.

Deze gronden worden door de maatregelen dermate vernat dat ze niet meer gebruikt kunnen worden overeenkomstig het huidige gebruik en voor doelmatig agrarisch gebruik.

Voor een aantal nieuwe natuur gronden met hoge prioriteit bestaat mogelijk een alternatief voor verwerving, in het geval met het alternatief een vergelijkbaar doelbereik voor de natuur is gewaarborgd. Voor deze gronden kan met de grondeigenaren en gebruikers een langdurige overeenkomst worden opgesteld over de uitvoering van permanente technische maatregelen, die een vergelijkbaar effect hebben op de natuur als wanneer deze gronden zouden worden verworven en ingericht.

Indien met de grondeigenaren en gebruikers geen overeenstemming is bereikt, voordat het provinciaal inpassingsplan is vastgesteld, dan wordt alsnog onteigening ingezet voor deze gronden.

Verwerving van bepaalde gronden of het uitvoeren van technische maatregelen op bepaalde gronden volgens bovenstaande tabel is absoluut noodzakelijk voor het realiseren van een goed functionerende hydrologische eenheid en daarmee het behalen van de natuurdoelen.

Het is noodzakelijk dat de nieuwe natuur gronden in zijn geheel in eigendom van één beheerder komen.

Het is noodzakelijk dat alle nieuwe natuur gronden in een deelgebied in één keer worden ingericht.

Vanuit het oogpunt van een efficiënt en effectief natuur- en waterbeheer dient het eigendom aaneengesloten te zijn met de reeds bestaande natuur.

7.2 Verwerving grond voor aanpassing watergangen

In de deelgebieden Graauveen en Horster Driehoek dient de waterhuishouding van het landbouwgebied opnieuw te worden ingericht. Dit is niet alleen om vernatting van de natuur mogelijk te maken, maar ook om het landbouwkundig gebruik in het blijvende landbouwgebied te waarborgen. Hiertoe dienen bestaande watergangen te worden aangepast (verbreed en/of verdiept) of plaatselijk nieuwe watergangen te worden aangelegd. In totaal is hiervoor ca. 2,4 ha grond benodigd. Van deze oppervlakte is ca. 1,6 ha eigendom van particulieren eigenaren en de overige oppervlakte is al in bezit van overheidsinstanties. Alle benodigde gronden zijn opgenomen in de tabel op de volgende

pagina en weergegeven op kaartbijlage 2. De berekening is gemaakt aan de hand van kadastrale kaartjes per perceel waarop de te verwerven oppervlakte is berekend.

Voor de aanpassing van de waterhuishouding is verwerving van bepaalde stroken grond noodzakelijk of minimaal het recht voor de uitvoering van de verbreding bij secundaire waterlopen en de mogelijkheid voor onderhoud schriftelijk te zijn geregeld. In bepaalde trajecten kan de aanpassing binnen het huidige eigendom van projectpartners Waterschap Peel en Maasvallei, Staatsbosbeheer en gemeente Horst aan de Maas worden gerealiseerd. Ook de aanpassing van deze waterhuishouding is noodzakelijk voor de doelrealisatie; inzet van onteigening is mogelijk bij de verwerving van de benodigde stroken.

Indien op het moment van vaststelling van het definitieve inrichtingsplan minnelijke verwerving van deze gronden niet tot overeenstemming leidt, dan wordt voor deze gedeeltes van percelen (volgens de tabel op de volgende pagina) ingezet op onteigening op basis van titel IV (artikel 77) van de Ontheingingswet.

Noodzaak

Het aan te passen waterhuishoudkundig systeem dient als geheel in één keer te worden gerealiseerd. Hiertoe dienen alle benodigde stroken voor aanpassing van de watergangen te worden verworven. Er is geen technisch haalbaar, betaalbaar en beheerbaar alternatief mogelijk voor het in paragraaf 5.1 en 5.3 omschreven oppervlaktewatersysteem.

Benodigde grond t.b.v. aanpassing watergangen			
Kadastraal perceel	Oppervlakte verwerven in m2	Oppervlakte indien nodig via onteigening	Aanduiding, opmerking en verwerving van de overheid
Grauwveen			
Horst I 134	109		109 m2 westzijde bestaande watergang; huidig eigendom: gemeente Horst
Horst I 155	341	341	Vanaf kadastrale grens noordzijde bestaande watergang
Horst I 163	513		513 m2 zuidzijde bestaande watergang; huidig wegberm eigendom: gemeente
Horst I 255	16		16 m2 vanaf kadastrale grens noordzijde watergang, huidig eigendom: SBB
Horst I 353	1406	1406	Zuidzijde watergang en betreft deels particuliere weg
Horst I 285	333	333	In huidige situatie geen waterloop aanwezig
Horst I 266	1292	1292	Noordzijde bestaande watergang (vanaf midden huidige waterloop en kadastrale grens)
Horst I 267	1608	1608	oost- en zuidzijde bestaande watergang (vanaf midden huidige waterloop kad.grens)
Horst I 271	1793	1793	zuidzijde bestaande watergang
Horst I 351	2928	2928	Betreft huidige watergang
Horst I 354	548	548	in huidige situatie geen watergang aanwezig wel deels particuliere weg
Horst I 352	30	30	Particuliere weg voor onderhoudspad
Horst I 348	1333	1333	Noordzijde huidige watergang t.p.v. particuliere weg
Horts I 349	173	173	Noordzijde huidige watergang t.p.v. particuliere weg
Horst I 927	529	529	Noordzijde huidige watergang t.p.v. particuliere weg
Horst I 926	701	701	westzijde bestaande watergang en aan de noordzijde t.p.v.de particuliere weg
Horst I 987	1117	1117	zuidzijde bestaande watergang
Horster Driehoek			
Horst S 83	6484		6484 m2 zuid- en westzijde bestaande watergang; huidig eigendom: SBB
Horst S 86	418	418	Betreft huidige watergang
Sevenum M 3	214		214 m2 westzijde watergang, huidig eigendom: SBB
Sevenum M 4	1277		1277 m2 noordzijde bestaande watergang; huidig eigendom: BBL
Sevenum M 22	288	288	zuidzijde bestaande watergang
Sevenum M 23	453	453	zuidzijde bestaande watergang
Sevenum M 25	174	174	zuidzijde bestaande watergang
Sevenum M 180	212	212	zuidzijde bestaande watergang
Sevenum M 181	34	34	zuidzijde bestaande watergang
TOTAAL	24324	15.711	8.613

7.3 Procedure

Het inrichtingsplan als zodanig verschaft geen onteigeningstitel. PS zullen een Provinciaal Inpassings Plan (PIP) moeten vaststellen. Op basis van een vastgesteld PIP kán PS vervolgens een ‘verzoekbesluit’ nemen: een besluit dat zij een verzoek tot onteigening bij de Kroon zullen indienen ter realisering van het PIP. Binnen drie maanden na het nemen van het verzoekbesluit dient het onteigeningsverzoek bij de Kroon te worden ingediend. Onderhavig inrichtingsplan geeft inzicht in de wijze waarop de provincie de in het PIP aangegeven bestemmingen wenst te realiseren.

In geval van toepassing van onteigening ten behoeve van de realisatie van het PIP vindt de onteigening op verzoek van de provincie plaats ten name van provincie Limburg. Het Koninklijk Besluit waarin de Kroon de betreffende gronden ter onteigening aanwijst is het sluitstuk van de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Op basis van het KB kan de gerechtelijke fase opgestart worden met het doen van een laatste bieding en het uitbrengen van een dagvaarding aan de eigenaren/rechthebenden met wie in de minnelijke fase niet tot overeenstemming kan worden gekomen. In de gerechtelijke procedure wordt door de rechter een onteigeningsvonnis uitgesproken en de hoogte van de schadeloosstelling bepaald.

7.4 Beheer Ingerichte gronden

Nieuwe natuur

Na inrichting van de nieuwe natuur wordt het eigendom, beheer en onderhoud van de EHS-gronden door provincie Limburg overgedragen aan eindbeheerder Staatsbosbeheer. Overdracht aan Staatsbosbeheer omdat alleen die voldoen aan de criteria die onder 7.1 staan. Het beheer en onderhoud van de watergangen, die net binnen de EHS liggen en die op de Legger van Waterschap Peel en Maasvallei dienen te worden opgenomen, wordt overgedragen aan het waterschap.

Watergangen

Na verwerving en aanleg/aanpassing van de watergangen wordt het eigendom, beheer en onderhoud (inclusief kunstwerken en onderhoudspaden) van de verworven gronden langs de huidige watergangen door provincie Limburg overgedragen aan Waterschap Peel en Maasvallei.

Voor bepaalde gronden blijft het eigendom bij de projectpartners gemeente Horst aan de Maas en Staatsbosbeheer, die huidige eigenaar van deze gronden zijn (zie opmerking in tabel op volgende pagina). Het beheer en onderhoud (inclusief kunstwerken) wordt in dat geval wel overgedragen aan Waterschap Peel en Maasvallei.

lavendelheide

8 Uitvoering inrichtingsplan

Op basis van de in hoofdstuk 5 omschreven maatregelen is door de Dienst Landelijk Gebied een kostenraming en een planning opgesteld.

8.1 Rollen en verantwoordelijkheden

Nadat het inrichtingsplan door GS en overige participerende partijen akkoord is bevonden, is het plan en de kostenverdeling definitief. Dienst Landelijk Gebied (DLG) start dan met de uitvoering in opdracht van de verantwoordelijke partijen. DLG heeft de beschikking over de middelen voor de inrichting van de EHS en de watergangen en treedt op als hoofduitvoerder. Hiervoor wordt nog een uitvoeringsovereenkomst opgesteld en ondertekend door de betrokken projectpartners. In deze uitvoeringsovereenkomst wordt ook de samenstelling van de Stuurgroep en Projectgroep opgenomen.

Voor maatregelen waarvan de kosten worden betaald uit de MJO tussen SBB en provincie Limburg is SBB de betalende en uitvoerende organisatie. De uitvoering zal in nauw overleg met DLG en de betrokken projectpartners in de Projectgroep Peelvenen-Mariapeel worden gerealiseerd.

Van de projectpartners wordt een inspanningsverplichting gevraagd om afhandeling van aanvragen voor vergunningen en ontheffingen en uitvoering van het inrichtingsplan voortvarend te laten verlopen.

8.2 Uitvoering grondverwerving

Natuur en aanpassing watergangen met inzet van onteigening

DLG is trekker van de integrale grondverwerving. Zij heeft de opdracht om de benodigde gronden zoveel als mogelijk op minnelijke wijze te verwerven, tegen het bieden van een volledige schadeloosstelling volgens de normen van de Onteigeningswet. Daarbij dient DLG zodanig te handelen dat voldaan is aan de eisen die de Kroon stelt aan het voldoen aan het noodzaaksvereiste voor het geval het tot onteigening komt. In de minnelijke fase van grondverwerving kan het aanbieden van ruilgrond behulpzaam zijn. Indien het niet lukt om op minnelijke wijze de benodigde gronden te verwerven, wordt het instrument onteigening ingezet. Daarbij heeft de grondeigenaar volgens de regels van de Onteigeningswet uitsluitend recht op een volledige schadeloosstelling in geld en expliciet geen recht op ruilgrond.

Landbouw

Met de vaststelling van het inrichtingsplan en de inzet van onteigening moet blijken welke gronden van BBL wel of niet meer noodzakelijk zijn om vast te houden voor uitruil met eigenaren en gebruikers van EHS gronden. Ruilgronden die beschikbaar komen, kunnen direct worden ingezet voor vrijwillige kavelruil ten

behoefte van de verbetering van de landbouwstructuur in Evertsoord en America.

Door de Agrarische Belangengroep Mariapeel (ABM) is een aantal jaren geleden aangegeven dat er in het gebied behoefte is aan een vrijwillige verkaveling ten behoeve van verbetering van de landbouwstructuur. Hiervoor heeft een kavelruil-begeleider in opdracht van de Dienst Landelijk Gebied en in samenwerking met ABM al verschillende kavelruilplannen opgesteld.

8.3 Uitvoering inrichtingsmaatregelen

Bestaande natuur en nieuwe natuur, waarvan SBB eigenaar is (inclusief BBL enclave in het Grauwveen)

Binnen deze gebieden wordt na goedkeuring van het inrichtingsplan gestart met de uitvoering, mits externe effecten niet leiden tot problemen bij het grondgebruik in het landbouwgebied of hiervoor een oplossing is gevonden.

De uitvoering vindt integraal plaats door SBB.

Nieuwe natuur

Zodra voldoende percelen zijn verworven, zodat een hydrologische eenheid kan worden ingericht, wordt gestart met de uitvoering, mits externe effecten niet leiden tot problemen bij het grondgebruik in het landbouwgebied of hiervoor een oplossing is gevonden.

De uitvoering vindt integraal plaats door DLG.

Aanpassing watergangen Grauwveen

Het aanpassen van de watergangen in het Grauwveen wordt gestart nadat de benodigde gronden zijn verworven.

De uitvoering vindt integraal plaats door DLG.

Maatregelen NLP

Dit betreft maatregelen als gevolg van het uitwerken van het Nieuw Limburgs Peil, zoals opgenomen in hoofdstuk 5. Per deelgebied worden vooraf compenserende maatregelen in het landbouwgebied genomen, alvorens de peilverhoging in de natuur in hetzelfde deelgebied wordt uitgevoerd.

De maatregelen binnen de bestaande natuur en nieuwe natuur dat al in eigendom is van SBB (inclusief BBL enclave in het Grauwveen) worden uitgevoerd door SBB. Binnen de overige nieuwe natuur en het agrarische gebied worden de maatregelen uitgevoerd door DLG.

8.4 Planning

In onderstaande tabel zijn een aantal mijlpalen weergegeven. Het jaar 2013 zal vooral in het teken staan van voorbereiding van de uitvoering in 2014. Bepaalde maatregelen worden in 2013 al worden uitgevoerd.

9 oktober 2012	Principe besluit voor opstarten opstellen PIP ten behoeve van onteigenen en instemming inrichtingsplan door GS
April 2013	Vaststelling uitvoeringsovereenkomst door betrokken instanties
Najaar 2013	Vaststelling PIP door PS
Najaar 2013	Besluit inzet onteigening door PS

8.5 Financiering

De provincie Limburg baseert zich voor de financiering op haar Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied 2007-2013 (pMJP). In het pMJP staan doelen en prestaties gericht op de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied en tevens de financiering hiervoor, zowel van nationale als van Europese bronnen. De doelstellingen van integrale gebiedsuitwerking Peelvenen–Mariapeel zijn vertaald naar de doelstellingen uit het pMJP. De begroting (zie bijlage 1) bevat naast de kostenraming, een verdeling van de kosten over de verschillende partijen. Hierin zijn tevens de kosten opgenomen voor de verwerving van de EHS. Deze geldstroom verloopt echter via het provinciale budget voor grondverwerving.

Door in te stemmen met het inrichtingsplan verklaren de betreffende partijen (provincie Limburg, Waterschap Peel en Maasvallei, gemeente Horst aan de Maas en Staatsbosbeheer) niet alleen akkoord te gaan met de inhoud van het inrichtingsplan, maar geven ook bestuurlijke toezegging af voor de financiering conform de verdeling in de in onderstaande tabel opgenomen bedragen en medewerking te verlenen bij vergunningverlening etc.

GS garanderen de financiering door het rijk en de provincie met de vaststelling van het inrichtingsplan. Uiterlijk gelijktijdig met de vaststelling van het inrichtingsplan zullen GS ook een besluit nemen over de uitvoeringsorganisatie.

Wijzigingen van het inrichtingsplan zijn mogelijk via planwijzigingen en worden voor goedkeuring voorgelegd aan de betrokken partijen.

Europese bijdrage (LIFE+ en POP2)

De betalende partners worden in eerste instantie gevraagd garant te staan voor hun totale bijdrage, overeenkomstig de verdeling uit het pMJP. De Europese bijdrage vanuit LIFE+ en POP2, verkregen door DLG, wordt namelijk pas definitief vastgesteld, wanneer de werken conform de eisen zijn uitgevoerd en goedgekeurd. Bij daadwerkelijke uitkering van de Europese bijdrage wordt deze naar evenredigheid verdeeld onder de betrokken partijen.

De maatregelen in de MJO tussen SBB en provincie en de maatregel ‘Verwijderen trosbosbes’ worden gesubsidieerd via LIFE+. SBB is verantwoordelijk voor de financiering van de maatregelen uit de MJO.

Een groot deel van de NLP-maatregelen kan via maatregel 216 van POP2 75% worden gesubsidieerd door het Europese Landbouwfonds voor Plattelands-ontwikkeling (ELFPO). Hiervoor is een maximaal bedrag van € 1.227.375,- beschikbaar.

De notaris- en kadasterkosten ten behoeve van de vrijwillige verkaveling in Evertsoord-America kan via maatregel 125 van POP2 45% worden gesubsidieerd door het ELFPO. Hiervoor is een maximaal bedrag van € 117.900,- beschikbaar.

Kosten centrale overheden

Het overige deel van de kosten zijn op basis van het provinciaal Meerjaren-programma Plattelandsontwikkeling 2007-2013 (pMJP) voor rekening van de centrale overheden.

Kosten private partijen

Agrariërs die deelnemen aan de kavelruil(en) betalen een eigen bijdrage van 10% van de notaris- en kadasterkosten.

De financiering voor de inrichtingsmaatregelen, gebaseerd op de geraamde kosten en exclusief POP2 bijdrage voor GGOR-maatregelen, komt neer op de volgende verdeling onder betalende instanties:

Kostenverdeling inrichtingsmaatregelen (exclusief POP2)	
Instantie	Bijdrage
Provincie Limburg	€ 1.981.253,-
Staatsbosbeheer (MJO)	€ 4.409.950,-
Staatsbosbeheer (LIFE+)	€ 1.067.900,-
Waterschap Peel en Maasvallei	€ 229.653,-
agrarische ondernemers	€ 26.200,-
TOTAAL	€ 7.714.955,-

De kosten voor verwerving van de EHS bedragen € 4.745.000,-.

In onderstaande tabellen zijn per deelgebied alle maatregelen en hun financierings-bron weergegeven. Als financieringsbron zijn drie categorieën onderscheiden:

1. MJO/LIFE+: financiering volgens MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie en Europese subsidie LIFE+
2. IGU: financiering volgens kostenverdeling in IGU
3. POP2: financiering volgens kostenverdeling in IGU en Europese subsidie (POP2)

Financiering maatregelen deelgebied Grauwveen			
Maatregel	MJO/LIFE+	IGU	POP2
Verwerving nieuwe natuur		X	
Verhogen stuwpeil blauwe bessen percelen		X	
Maatregelen nieuwe natuur			
- dempen/verondiepen watergangen *	X	X	
- verwijderen gemaal			X
Maatregelen bestaande natuur			
- dempen/verondiepen watergangen	X		
- aanleg bovengrondse kade	X		
- afdichten duiker Grauwveenweg	X		
Maatregelen Nieuw Limburgs Peil			
- sterk verondiepen deel watergang Grauwveen			
- aanleg stuwen			X
- aanleg ondergronds scherm en bovengrondse kade			X
- dempen/verondiepen watergangen			X
- aanleg watergangen			X
- vergroten watergangen			X
Afwatering via watergang Dorperpeel			
- aanleg watergangen			X
- vergroten watergangen			X
- aanleg pompgemaal Dorperpeelweg		X	
Compenserende maatregel drainage		X	
Compenserende maatregel ophoging			X
Overige maatregelen			
- aanleg faunapassages onder spoorlijn **			
- verbeteren leefomgeving Gladde Slang	X		
- bereikbaarheid relaishuisje ProRail in stand houden		X	

* Maatregelen op eigendom van SBB worden gefinancierd via MJO/LIFE+; maatregelen op overig eigendom worden gefinancierd via IGU

** Aanleg faunapassages onder spoorlijn wordt gefinancierd en uitgevoerd door ProRail

Financiering maatregelen deelgebied Driehonderd Bunders			
Maatregel	MJO/LIFE+	IGU	POP2
Verwerving nieuwe natuur		X	
Maatregelen nieuwe natuur	X		
Hydrologische fijnregeling	X		
Afdichten Helenavaart	X		
Verhogen oostelijke oever Helenavaart	X		
Afdichten Griendtsveen kanaal en Eerste Hoofdwijk	X		
Omkering bemaling Griendtsveen	X		
Verwerving nieuwe natuur		X	
Maatregelen nieuwe natuur			X
- dempen watergang Mariaveen			X
- aanleg watergang en stuwen			X
Afwatering via watergang Rengsvan		X	
- vergroten watergang en aanleg stuw			
Compenserende maatregel drainage		X	
Compenserende maatregel ophoging			X

Financiering maatregelen deelgebied Mariaveen			
Maatregel	MJO/LIFE+	IGU	POP2
Afdichten Defensiekanaal	X		
Hydrologische fijnregeling	X		
Verhogen stuwpeil Broemeerkanaal		X	
Verhogen stuwpeil blauwe bessen percelen		X	
Compenserende maatregel drainage		X	
Compenserende maatregel ophoging			X
Overige maatregelen			
- verbeteren leefomgeving Heideblauwtje	X		
- verwijderen trosbosbes	X		

8.6 Eigendom, beheer en onderhoud

Na uitvoering van de werkzaamheden geldt voor diverse onderdelen dat er in de toekomst beheer en onderhoud moeten plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld maai- en snoeiwerk. Hiervoor zijn de volgende afspraken gemaakt.

Bestaande natuur en nieuwe natuur, waarvan SBB eigenaar is

Voor de terreinen waar SBB huidige eigenaar is blijft het eigendom, beheer en onderhoud bij SBB.

Nieuwe natuur

De gebieden voor nieuwe natuur worden door DLG ingericht, met uitzondering van BBL enclave in het Grauwveen, en daarna in beheer en onderhoud overgedragen aan SBB. Het eigendom wordt overgedragen aan SBB voor of direct na de inrichting.

Aanpassing watergangen

De nieuwe en aangepaste watergangen (inclusief onderhoudspaden en kunstwerken) worden direct na oplevering van de uitvoering in eigendom, beheer en onderhoud overgedragen aan WPM. Deze watergangen worden op de Legger van WPM geplaatst. Op deze watergangen is de Keur van toepassing. Voor primaire watergangen in het landbouwgebied en in de

nieuwe natuur komt of blijft het eigendom, beheer en onderhoud bij WPM.

Secundaire watergangen komen in eigendom van WPM of SBB, waarbij het beheer en onderhoud bij WPM komt of blijft. Een definitieve keuze met betrekking tot het eigendom wordt in de Leggerwijzigingsprocedure gemaakt.

Het eigendom van de te vervallen watergangen wordt binnen de EHS overgedragen aan SBB en verrekend met het waterschap. Te vervallen watergangen buiten de EHS worden te koop aangeboden aan aangelegene eigenaren.

Landbouwcompensatie

Ophoging van percelen, aanleg van kavelsloten en/of peilgestuurde drainage komen in eigendom, beheer en onderhoud bij de betreffende eigenaar. Bij verpachting gaat het beheer en onderhoud over naar de pachter.

Faunapassages onder spoorlijn

Voor deze passages, die in het kader van het Meerjaren programma Ontsnippering worden uitgevoerd, worden afspraken gemaakt over het eigendom, onderhoud en beheer met Prorail, zodra overeenstemming is bereikt over de uitvoering.

9 Communicatie

Gedurende de laatste jaren, sinds het opstellen en vaststellen van de projectnota, was de communicatie met name gericht op de vertegenwoordigers van de belang-hebbende partijen, verenigd in de Projectgroep Peelvenen–Mariapeel. Verder waren er directe contacten met grondeigenaren/-gebruikers, enerzijds gericht op grond-verwerving ter plaatse, anderzijds gericht op het realiseren van een landbouw-kundige kavelruil.

Nu het inrichtingsplan voorligt zal de communicatie, vanaf de vaststelling van het plan door GS, breder worden opgepakt. Voor wat betreft de communicatiemiddelen die zullen worden ingezet wordt gedacht aan voorlichtingsbijeenkomsten, inlooptagen, persoonlijke gesprekken, nieuwsbrieven en eventueel een aparte website.

Samen met de vaststelling van het plan zullen GS ook een besluit nemen over de uitvoeringsorganisatie. De nieuwe uitvoeringsorganisatie zal dan gevraagd worden om de communicatie te organiseren.

De primaire doelgroepen voor de communicatie zijn de grondeigenaren, pachters, overheid, opdrachtgever(s), inwoners en natuur- en cultuurorganisaties.

Onder secundaire doelgroepen vallen de media, vrienden van het project, de plaatselijke economie, terreinbeheerders en recreanten.

De communicatiestrategie voor integrale gebiedsuitwerking Peelvenen-Mariapeel richt zich op twee sporen:

Spoor 1: Communicatie met de direct betrokkenen

Het eerste spoor richt zich primair op de grondeigenaren/-gebruikers. Zij worden altijd als eerste geïnformeerd. Mondelinge communicatie wordt ondersteund met middelen.

Voor grondeigenaren die betrokken zijn bij het inrichtingsplan is van belang dat ze:

- tijdig worden geïnformeerd over het project, zodat ze aandacht krijgen voor het project en er ontvankelijk voor worden;
- inzicht krijgen in de mogelijkheden van het project;
- gemotiveerd worden om mee te werken om de mogelijkheden te realiseren.

Bij direct belanghebbenden past een persoonlijke communicatie. Voor mensen die geen belang hebben maar alleen belangstelling hebben is kennis beschikbaar stellen over het project voldoende.

Spoor 2: Algemene informatie over het project

Het tweede spoor richt zich op alle doelgroepen. Hierin is de nieuwe uitvoerings-organisatie een belangrijke communicator, maar er zijn ook andere intermediairs die communiceren. Naast mondelinge communicatie worden ook schriftelijke en elektronische middelen ingezet. Wel wordt steeds de mogelijkheid geboden tot interactie. De middelen hebben een eigen, herkenbaar uiterlijk en stijl.

Tijdens de uitvoering van het inrichtingsplan verandert er veel in het gebied. De uitvoeringsorganisatie biedt mogelijkheden om persoonlijke vragen te stellen via bijvoorbeeld spreekuur, e-mail en telefonisch. Via nieuwsbrieven, folders, de website en informatiebijeenkomsten zal iedereen op de hoogte worden gehouden. Bij de voorbereiding van werken worden de direct betrokkenen tijdig geïnformeerd.

10 Aanvullende informatie betreffende uitvoering

10.1 Relatie met bestemmingsplannen buitengebied

De gemeente Horst aan de Maas heeft voor de gemeente Horst en de voormalige gemeente Sevenum een goedgekeurd bestemmingsplan buitengebied, dat beiden dateert uit 2009.

10.2 Vergunningen

Voor het uitvoeren van de maatregelen in dit inrichtingsplan dienen verschillende vergunningen te worden verkregen. Per maatregel zullen de benodigde vergunningen worden aangevraagd.

Ontgrondingvergunning

Indien er werkzaamheden worden uitgevoerd gericht op het permanent dan wel tijdelijk verlagen van de hoogteligging van het maaiveld is deze vergunning vereist.

Omgevingsvergunning

Voor werkzaamheden zoals kappen, bouwen en graven van sloten en andere werkzaamheden waar voorheen een aanlegvergunning nodig was, is een omgevingsvergunning nodig op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

Vergunning Natuurbeschermingswet

Voor werkzaamheden die invloed (kunnen) hebben op Natura 2000-gebieden is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) noodzakelijk. Bij de aanvraag wordt onder meer getoetst aan de Habitatrichtlijn. Indien er ook een omgevingsvergunning nodig is, dan maakt de vergunning op grond van de Nb-wet onderdeel uit van de omgevingsvergunning.

Flora en Faunawet

De Flora en Faunawet regelt de bescherming van soorten. De wet heeft betrekking op onder meer bestrijding van schade veroorzaakt door beschermde diersoorten, jacht, handel en bezit en overige menselijke activiteiten met een mogelijk schadelijk effect op beschermde soorten. Voor sommige werkzaamheden zal een ontheffing op grond van deze wet nodig zijn. Indien er ook een omgevingsvergunning nodig is, dan maakt de ontheffing van de Flora- en Faunawet onderdeel uit van de omgevingsvergunning.

Besluit bodemkwaliteit

Op grond van het Besluit bodemkwaliteit is de gemeente of het waterschap het bevoegd gezag indien grond uit een afgraving weer wordt toegepast in een ander werk. Het waterschap is bevoegd gezag indien het om waterlopen gaat en de gemeente in

overige gevallen, zoals het ophogen van gronden. De gemeente Horst aan de Maas heeft een bodemfunctieklassenkaart over hoe om te gaan met grondverzet. Deze kan worden gebruikt als 'milieuhygiënische verklaring'. Indien verontreiniging voorkomt, dan zal er echter naar oplossingen moeten worden gezocht, waarbij het Besluit bodemkwaliteit het toetsingskader vormt voor het bevoegd gezag.

Keur

De Keur is een verordening van het waterschap die regelt wat wel en niet mag in of nabij oppervlaktewater en dijken. Indien nodig zal ontheffing van de Keur worden aangevraagd bij het waterschap. Tevens moet een wijziging van de Legger worden aangevraagd voor het wijzigen van de ligging van watergangen, de stromings-richting en kunstwerken.

- Voor alle waterhuishoudkundige maatregelen in een gebied van meer dan 10 ha met enig extern effect moet goedkeuring worden gevraagd aan het bestuur van Waterschap Peel en Maasvallei.
- Het waterschap stelt dat als maatregelen technisch zijn uitgewerkt, deze worden voorgelegd aan het bestuur van het waterschap voor goedkeuring. Een alternatief is dat vergunning voor de werken wordt gevraagd. Na goedkeuring of vergunning kunnen de maatregelen worden uitgevoerd.

In het plan zijn een aantal maatregelen wel benoemd, maar nog niet uitgewerkt. Dit betreft met name de waterhuishoudkundige maatregelen die deel uitmaken van de MJO tussen Staatsbosbeheer en provincie. Het is daardoor nu niet voldoende te beoordelen welk hydrologisch effect deze maatregelen hebben op de omgeving. Het waterschap stelt dat wanneer de maatregelen technisch zijn uitgewerkt, deze worden voorgelegd aan het bestuur van het waterschap voor goedkeuring. Een alternatief is dat vergunning voor de werken worden gevraagd. Na goedkeuring of vergunning kunnen de maatregelen worden uitgevoerd. Indien echter bij de uitvoering van de maatregelen natschade optreedt is het uitgangspunt van het waterschap om dit zoveel mogelijk vooraf te regelen. Voor alle (onvoorziene) natschade, die wordt veroorzaakt door maatregelen die niet conform NLP zijn uitgevoerd buiten goedkeuring van het bestuur van het waterschap is de natschade voor rekening van de veroorzaker. Voor natschade die wordt veroorzaakt door maatregelen die conform NLP zijn, maar waarvoor het bestuur van het waterschap vooraf goedkeuring dan wel vergunning heeft verleend, is te verrekenen conform de verdeling 75% provincie en 25% waterschap. De uitvoerende instantie moet hierbij wel het waterschap ruim van te voren het uitvoeringsplan voor leggen en de geldeenheden geven om dit plan inhoudelijk en financieel te toetsen.

Archeologie

Bescherming van het archeologisch erfgoed is geregeld in het verdrag van Malta. Binnen gebieden die op grond van rijks- en provinciaal beleid een wettelijke status hebben mogen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die de archeologische waarden nadelig beïnvloeden. De gemeente is bevoegd gezag in deze. Met de gemeente zal nauw worden samengewerkt in de uitvoering om geen onherstelbare schade aan te richten aan het cultuurhistorisch erfgoed.

Munitie

Daar waar gedurende de Tweede Wereldoorlog gevechtshandelingen hebben plaatsgevonden bevinden zich mogelijke explosieven in de ondergrond. Deze vormen een gevaar bij graafwerkzaamheden. Bij de gemeenten is bekend welke locaties potentieel gevaarlijk zijn. Op basis van die informatie zal tijdens de uitvoering besloten worden op welke locaties munitie onderzoek uitgevoerd moet worden.

kleine Veenbes

Bijlage 1: Begroting

Begroting integrale gebiedsuitwerking Peelvenen-Mariapeel d.d. 17-12-2012						
	aantal	eenheid	kosten per eenheid	totale kosten	bron	pMJP doel
LANDBOUW						
Verkaveling gericht op verbeteren landbouwstructuur (vrijwillig) - uitvoering	200	ha	€ 1.310	€ 262.000	1	Ldb 1.1
NATUUR						
Aanleg ondergronds scherm en bovengrondse kade oostzijde Grauwveen	1.300	m	€ 300	€ 390.000	5	Ntr 1.5
Aanleg ondergronds scherm en bovengrondse kade noordzijde Grauwveen - optioneel	700	m	€ 300	€ 210.000	5	Ntr 1.5
Sterk verondiepen watergangen Grauwveen	35.000	m3	€ 1,50	€ 52.500	5	Ntr 1.5
Aanvoer grond en verwerken t.b.v. dempen watergangen Grauwveen	15.000	m3	€ 7	€ 105.000	5	Ntr 1.5
Dempen watergang Mariaveen	6.500	m3	€ 1,50	€ 9.750	5	Ntr 1.5
Aanleg / Vergroten watergang oostzijde Horster Driehoek	950	m	€ 70	€ 66.500	5	Ntr 1.5
Aanleg OWL-stuw watergang oostzijde Horster Driehoek	2	st	€ 5.000	€ 10.000	5	Ntr 1.5
Afdichten bosje Grauwveenweg	180	m	€ 65	€ 11.700		Ntr 1.5
Verwijderen gemaal Grauwveen	1	st	€ 2.500	€ 2.500	5	Ntr 1.5
Verhogen stuwpeil blauwe bessen Grauwveen - aanleg klepstuw en peilgestuurde drainage				€ 40.000		Ntr 1.5
Verhogen stuwpeil blauwe bessen Mariaveen - aanleg OWL-stuw en afdammen				€ 10.000		Ntr 1.5
Verhogen stuwpeil Broemeerkanaal	1	st	€ 2.500	€ 2.500	5	Ntr 1.5
Drooglegging bebouwing en relaishuisje ProRail				€ 25.000		Ntr 1.5
Toegangsweg relaishuisje ProRail in stand houden				€ 25.000		Ntr 1.5
Inrichten EHS eigendom Staatsbosbeheer + enclaves BBL: m.n. aanleg bovengrondse kades, dempen watergangen	68	ha	€ 9.600	€ 652.800	1,3	Ntr 1.5
Kade/scherm Defensiekanaal, Helenavaart, Kamp Griendtsveen				€ 2.306.739	3	Ntr 1.5
Afdichten Hoofdwijk				€ 557.520	3	Ntr 1.5
Afdichten zijtak Kabroeksebeek				€ 243.915	3	Ntr 1.5
Interne maatregelen NLP Mariapeel (hydrologische fijnregeling)				€ 292.950	3	Ntr 1.5
Interne maatregelen NLP Grauwveen				€ 208.526	3	Ntr 1.5
Verbeteren leefomgeving Gladde Slang en Heideblauwtje				€ 147.500	4	Ntr 3.1
Verwijderen trosbosbes				€ 1.067.900	4	Ntr 3.1
Faunapassage Kanaalbos - Grauwveen (onder spoor door)	2	st	pm	pm	6	Ntr 2.3
Kosten voorbereiding, planvorming en communicatie				€ 96.045		Ntr 1.5
WATER						
Verwerven van stroken grond t.b.v. aanpassing watergangen Grauwveen	0,87	ha	€ 65.000	€ 56.550		Wtr 2.1
Verwerven van stroken grond t.b.v. aanpassing watergangen Rengsven	0,27	ha	€ 65.000	€ 17.550		Wtr 2.1
Aanleg / Vergroten watergangen rondom Grauwveen	4.600	m	€ 35	€ 161.000	5	Wtr 2.1
Aanleg klepstuw Grauwveen	3	st	€ 20.000	€ 60.000	5	Wtr 2.1
Aanleg pompgemaal Dorperpeelweg	1	st	€ 75.000	€ 75.000		Wtr 2.1
Vergroten watergang Rengsven	1.000	m	€ 35	€ 35.000		Wtr 2.1
Aanleg OWL-stuw watergang Rengsven	1	st	€ 5.000	€ 5.000	5	Wtr 2.1
Compenserende maatregelen landbouw (ophoging en drainage) - inschatting	20	ha	€ 15.000	€ 300.000	5	Wtr 2.1
Natschade via nadeelcompensatieregeling - inschatting	5	ha	€ 25.000	€ 125.000	5	Wtr 2.1
Kosten voorbereiding en planvorming (10%)				€ 83.510		Wtr 2.1
TOTALE KOSTEN INRICHTING				€ 7.714.955		
Verwerven van ha tbv de realisatie van de EHS (op basis van VSS)	73	ha	€ 65.000	€ 4.745.000	1,2	Ntr 1.1
TOTALE KOSTEN INRICHTING + VERWERVING				€ 12.459.955		

Verdeling van de kosten over de verschillende partijen (afgerond)															
EU		Rijk EL&I		Provincie		Centrale overheden		Staatsbos-beheer / provincie (MJO/LIFE+)		Gemeente		Waterschap		PPS	
%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€
				90%	€ 235.800	90%	€ 235.800							10%	€ 26.200
		100%	€ 390.000			100%	€ 390.000								
		100%	€ 210.000			100%	€ 210.000								
		100%	€ 52.500			100%	€ 52.500								
		100%	€ 105.000			100%	€ 105.000								
		100%	€ 9.750			100%	€ 9.750								
		100%	€ 66.500			100%	€ 66.500								
		100%	€ 10.000			100%	€ 10.000								
		100%	€ 11.700			100%	€ 11.700								
		100%	€ 2.500			100%	€ 2.500								
		100%	€ 40.000			100%	€ 40.000								
		100%	€ 10.000			100%	€ 10.000								
		100%	€ 2.500			100%	€ 2.500								
		100%	€ 25.000			100%	€ 25.000								
		100%	€ 25.000			100%	€ 25.000								
				100%	€ 652.800	100%	€ 652.800		*						
				100%	€ 2.306.739	100%	€ 2.306.739		*						
				100%	€ 557.520	100%	€ 557.520		*						
				100%	€ 243.915	100%	€ 243.915		*						
				100%	€ 292.950	100%	€ 292.950		*						
				100%	€ 208.526	100%	€ 208.526		*						
				100%	€ 147.500	100%	€ 147.500		*						
				100%	€ 1.067.900	100%	€ 1.067.900		*						
															pm
		100%	€ 96.045			100%	€ 96.045								
		50%	€ 28.275	25%	€ 14.138	75%	€ 42.413					25%	€ 14.138		
		50%	€ 8.775	25%	€ 4.388	75%	€ 13.163					25%	€ 4.388		
		50%	€ 80.500	25%	€ 40.250	75%	€ 120.750					25%	€ 40.250		
		50%	€ 30.000	25%	€ 15.000	75%	€ 45.000					25%	€ 15.000		
		50%	€ 37.500	25%	€ 18.750	75%	€ 56.250					25%	€ 18.750		
		50%	€ 17.500	25%	€ 8.750	75%	€ 26.250					25%	€ 8.750		
		50%	€ 2.500	25%	€ 1.250	75%	€ 3.750					25%	€ 1.250		
		50%	€ 150.000	25%	€ 75.000	75%	€ 225.000					25%	€ 75.000		
		50%	€ 62.500	25%	€ 31.250	75%	€ 93.750					25%	€ 31.250		
		50%	€ 41.755	25%	€ 20.878	75%	€ 62.633					25%	€ 20.878		
		20%	€ 1.515.800	77%	€ 5.943.303	97%	€ 7.459.103					3%	€ 229.653	0%	€ 26.200
		80%	€ 3.796.000	20%	€ 949.000	100%	€ 4.745.000								
		43%	€ 5.311.800	55%	€ 6.892.303	98%	€ 12.204.103					2%	€ 229.653	0%	€ 26.200

Bijlage 2: Analyse van de agrarische bedrijvigheid in Mariapeel

Als uitgangspunt voor de analyse zijn de bedrijven genomen, die percelen binnen het plangebied in gebruik hebben. Voor de analyse zijn de GIAB-gegevens 2009 en de gegevens Basisregistratie percelen van 2009 gebruikt.

In 2009 hebben 168 land- en tuinbouwbedrijven hun gronden in het plangebied liggen (zie onderstaande tabel). De gezamenlijke omvang van de geselecteerde bedrijven, inclusief de oppervlakte buiten het plangebied, bedraagt 5.733 ha.

Deze bedrijven hebben ca. 2.155 ha cultuurgrond binnen het plangebied in gebruik. De belangrijkste teelten in het gebied zijn gras (722 ha), maïs (578 ha), volle gronds groenten (277 ha), aardappelen (245 ha), fruit (67 ha), granen (56 ha), overige akkerbouwgewassen (47 ha), cichorei (13 ha), bloembollen (13 ha) en boomkwekerij (9 ha).

De belangrijkste categorieën van bedrijven m.b.t. aantallen zijn: Melkveehouderijbedrijven (36), Hokdieren(29), akkerbouwbedrijven (29), combinatiebedrijven (25), tuinbouwbedrijven (20), overige graasdierbedrijven (16), blijvende teelt bedrijven (9) en glastuinbouwbedrijven (4).

De bedrijfsgrootte van alle bedrijven lag in 2009 gemiddeld op 174 NGE.

Op basis van het aantal NGE kan niet zomaar een conclusie worden getrokken met betrekking tot de levensvatbaarheid van een bedrijf. Agrarische bedrijven kunnen neveninkomsten hebben,

waardoor de economische situatie wijzigt. Voor de positionering van de landbouw speelt de economische bedrijfsomvang een belangrijke rol. Het aantal NGE geeft een indicatie voor de continuïteit van deze landbouw in de toekomst. Van bedrijven groter dan 70 NGE wordt verwacht dat ze een gezonde landbouw-onderneming zijn die in de toekomst een voortbestaan hebben. Steeds vaker wordt deze norm te laag gevonden en wordt 100 NGE als grens gehanteerd.

Bedrijfsgrootte (tabel 1)

De gemiddelde bedrijfsgrootte is in het plangebied als groot te typeren. Van het aantal bedrijven in 2009 had 57% een NGE die groter dan 100 is. Vooral de bedrijven met tuinbouw, blijvende teelten, hokdieren, combinatiebedrijven en melkveebedrijven zaten met een gemiddelde van respectievelijk 486 NGE, 330 NGE, 201 NGE, 155 NGE, 132 NGE boven deze norm.

Uit de analyse blijkt dat in 2009 36% van de ondernemers ouder was dan 55 jaar. Dit is lager dan gemiddeld, in Nederland is bijna 50% van de agrarische ondernemers ouder dan 55 jaar.

Bedrijfsoppervlakte (tabel 1)

In 2009 bedroeg de gemiddelde oppervlakte van de 168 bedrijven afgerond 34 ha.

De gemiddelde bedrijfsoppervlakte van de melkveehouderijbedrijven was in 2009 ca. 40 ha. De gemiddelde bedrijfsgrootte in Limburg is 20,3 ha volgens de Landbouwcijfers 2010.

	Akkerbouwbedrijven	Tuinbouw	Glastuinbouw	Blijvende teelten	Melkveebedrijven	Overige Graasdierbedrijven	Hokdieren	Combinatie bedrijven	Totaal
Aantal bedrijven	29	20	4	9	36	16	29	25	168
Aantal bedrijven < 20 NGE	10	-	1	-	1	8	-	5	25
Aantal bedrijven > 20 NGE en < 70 NGE	12	-	1	2	1	6	1	5	28
Aantal bedrijven > 70 NGE en < 100 NGE	7	20	2	7	34	2	28	15	115
Aantal bedrijven > 100 NGE	3	20	1	7	31	1	21	13	96
Gemiddeld aantal NGE	46	486	66	330	132	33	201	155	174
Aantal ondernemers ouder dan 55 jaar	17	7	2	1	13	6	6	8	60
Gemiddelde oppervlakte (ha) per categorie	35	75	3	28	40	14	19	29	34

NGE: Nederlandse Grootte Eenheid, een rekeneenheid om de economische betekenis aan te geven van een bedrijf

Tabel 1: Bedrijfsgrootte en bedrijfsoppervlakte

Verkaveling (tabel 2)

Om inzicht te krijgen in de verkaveling van alleen het plangebied Peelvenen–Mariapeel is er een GIS-analyse uitgevoerd met behulp van de Basisregistratie percelen van 2009. In deze analyse zijn alleen die percelen van de betrokken bedrijven meegenomen, die zich in het plangebied bevinden.

De volgende definitie van kavels en (huis)bedrijfskavel is bij deze analyse aangehouden:

- kavel = aaneengesloten stuk grond van één grondgebruiker, kadastrale percelen met een gemeenschappelijke grens
- (huis)bedrijfskavel = aaneengesloten stuk grond van één grondgebruiker, begrensd door niet-overschrijfbare wegen.

De gemiddelde kavelgrootte was op basis van alle gebruikstitels in 2009 afgerond 5,2 ha. In Nederland was de gemiddelde kavelgrootte in 2008 4,3 ha volgens de Landbouwcijfers 2010.

De verkaveling is hierdoor beter dan gemiddeld.

Huisbedrijfskavels (tabel 3 en 4)

Binnen het plangebied zijn 72 bedrijven gevestigd. De overige bedrijven zijn buiten het plangebied gevestigd, maar hebben grond binnen het plangebied in gebruik.

De gemiddelde oppervlakte van de 20 melkveebedrijven binnen het plangebied was in 2009 42,2 ha, met een gemiddelde huiskavel van 21,65 ha. Dit is 51 % van de totale oppervlakte. Voor een melkveehouderijbedrijf is de situatie ideaal als de huiskavel 70% of meer van de totale oppervlakte bedraagt.

Uit tabel 4 is af te leiden dat het aantal bedrijven met percentage huiskavel boven de 75% in 2009 beperkt was tot een aantal van 22 bedrijven. Voor akkerbouw en akkerbouwmatige teelten is een laag percentage huiskavel niet een groot probleem. Bij dit bedrijfstype is de kavelgrootte en -vorm belangrijker dan het huiskavel-percentages.

Bedrijfstype	Op basis van alle gebruikstitels			Op basis van eigendom, regulier pacht en erfpacht		
	Aantal kavels	Gemiddeld aantal kavels	Gemiddeld oppervlakte kavel	Aantal kavels	Gemiddeld aantal kavels	Gemiddeld oppervlakte kavel
Akkerbouw	69	2,38	4,87	33	2,06	5,78
Tuinbouw	55	2,29	6,28	23	1,77	5,73
Blijvende Teelt	24	2,67	7,65	20	2,86	7,72
Melkveehouderij	133	3,69	6,32	97	2,94	7,44
Overige Graasdier-bedrijven	33	2,54	5,32	9	1,29	6,18
Hokdierhouderij	57	1,78	4,55	35	1,46	3,85
Combinatiebedrijven	67	2,68	2,95	50	2,63	3,22
Onbekend	15	1,88	0,45	11	1,57	0,52
Totaal en Gemiddelde	453	2,57	5,18	278	2,21	5,60

Tabel 2: Verkaveling in plangebied

Bedrijfstype	Aantal bedrijven	Gemiddeld oppervlakte huiskavel
Akkerbouw	9	8,29
Tuinbouw	9	9,73
Blijvende teelt	4	13,65
Melkveehouderij	20	21,65
Overige Graasdierbedrijven	7	6,9
Hokdierhouderij	14	4,72
Combinatiebedrijven	9	4,95
Gemiddelde	72	11,23

Tabel 3: Verkaveling huisbedrijfskavels

Bedrijfstype	Klasse percentage huisbedrijfskavel	Aantal
Akkerbouw	0- 50 %	4
Akkerbouw	100%	1
Akkerbouw	50- 75 %	3
Akkerbouw	75 - 100%	1
Blijvende teeltbedrijven	0- 50 %	3
Blijvende teeltbedrijven	100%	1
Gewassen veeteelt combinaties	0- 50 %	4
Gewassen veeteelt combinaties	50- 75 %	1
Gewassencombinaties	0- 50 %	1
Gewassencombinaties	50- 75 %	1
Graasdierbedrijven	0- 50 %	4
Graasdierbedrijven	100%	2
Graasdierbedrijven	50- 75 %	1
Hokdierbedrijven	100%	3
Hokdierbedrijven	50- 75 %	1
Hokdierbedrijven	75 - 100%	1
Melkveebedrijven	0- 50 %	7
Melkveebedrijven	50- 75 %	8
Melkveebedrijven	75 - 100%	5
Tuinbouw	0- 50 %	4
Tuinbouw	100%	3
Tuinbouw	50- 75 %	2
Varkenshouderijen	0- 50 %	5
Varkenshouderijen	100%	3
Varkenshouderijen	75 - 100%	1
Veeteeltcombinaties	0- 50 %	1
Veeteeltcombinaties	75 - 100%	1
Totaal		72

Tabel 4: Percentage Huisbedrijfskavel t.o.v. de totale bedrijfsoppervlakte

Dienst Landelijk Gebied werkt vandaag aan het landschap van morgen. Als publieke organisatie met kennis van het landelijk gebied zorgen wij dat beleid wordt uitgevoerd. Wonen, werken en recreëren in een mooi en duurzaam ingericht Nederland. Met waardevolle natuur, ruimte voor water en gezonde landbouw. Daar zetten wij ons voor in, samen met bewoners, overheden en belanghebbenden. Van ontwerp tot realisatie.

Dienst Landelijk Gebied werkt vandaag aan het landschap van morgen

Dit rapport is een uitgave van:

Dienst Landelijk Gebied
Postbus 1237 | 6040 KE Roermond
www.dienstlandelijkgebied.nl

december 2012